…АЙ ПРОЛЕТАРИНАР, НЭГЭДЭГТЫ!

…рят-Монголой ҮНЭН

…й Бурят-Монголой обкомой, БМАССР-эй Верховно …вэдэй, КПСС-эй Улан-Удын горкомой орган.

№ 48 (7956)
ФЕВРАЛИИН 24
ПЯТНИЦА
1956 он

Сэн 20 мүнгэн.

Хүндэ промышленностиие үлүү ехээр хүгжөөhэнэй, саг үргэлжэ техническэ дэбжэлтэ түйлаhанай ба ажалай бүтээсые дээшэлүүлhэнэй үндэhөөр арадайнгаа ажахын али бүхы hалбаринуудые саашадань хүсэ ехэтэйгээр хүгжөөхэ, хүдөө ажахын үйлэдбэрииие эрид ехээр дээшэлүүлжэ, тэрэнэй үндэhөөр советскэ арадай материальна ажана hайн байдалые ба культурна хэмжээе нилээд ехээр дээшэлүүлхэ гээшэ СССР-эй арадай ажахые хүгжөөхэ зургаадахи табанжэлэй түсэбэй гол зорилгонууд болоно.

(СССР-эй арадай ажахые 1956—1960 онуудта хүгжөөхэ зургаадахи табанжэлэй түсэб тушаа КПСС-эй XX съездын Директивэнүүд тухай СССР-эй Министрнүүдэй Соведэй Түрүүлэгшэ Н. А. Булганинай элидхэлhээ).

СОВЕТСКЭ СОЮЗАЙ КОММУНИСТИЧЕСКЭ ПАРТИИН XX СЪЕЗД

…ССР-эй арадай ажахые 1956—1960 онуудта хүгжөөхэ зургаадахи табанжэлэй түсэб тушаа КПСС-эй XX съездын Директивэнүүд

СССР-эй Министрнүүдэй Соведэй Түрүүлэгшэ нүхэр Н. А. БУЛГАНИНАЙ элидхэл

…д! СССР-эй арадай ажахые 1956—1960 …гжөөхэ зургаадахи табанжэлэй түсэб тушаа …нүүдэй проектые партиин Центральна Коми… …ездын үзэмжэдэ табина.

…ахи табанжэлэй зорилгонууд тухай хэлэ… …да тээ табадахи табанжэлэй түсэбэй дүүр… …гүүд тушаа, мүн тэрэшэлэн манай ажахын … зарим нэгэн гол шухала асуудалнууд ту… …о зэргэтэй байна.

… XIX съездhээ хойшо үнгэрhэн саг соо ма… …ябажа гараhан замые КПСС-эй Централь… …эй тоосоото элидхэл соо нүхэр Н. С. Хру… …оор харуулжа үгөө. Энэ үе үнгэрhэн табан… …хи хубиие эзэлнэ.

… Союзай уласхоорондын ба дотоодын бай… …ай партиин ажал-ябуулгые гүнзэгыгөөр … хажуугаар, марксистско-ленинскэ теориин …ухала асуудалнууд — дэлхэйн социалисти… …апиталистическэ системэнүүдэй эбтэй амга… …э оршон байха тухай, мүнөө саг үедэ дайн …суулха арга боломжонууд тухай, ондо он… …дай социализмда дамжан орохо формонууд …алнууд тоосоото элидхэл дотор тон зүбөөр …оо табигдажа, гүнзэгыгөөр, али бүхы тала… …ойлогдоhон байна.

…Ленин олониитын шэнэ байгуулалтые бии …а замуудые үндэhэлэн зохёожо, сэгнэшэгүй … баялигые бидэндэ орхёо бэлэй. Партиин … сурталай баялигые миин юрэ хада… …хагүй, харин олониитын хүгжэлтын шэнэ …ые, түүхын шэнэ баримтануудые шэнжэл… …оор, коммунизм байгуулжа байгаа арад … дуршэлые научна ёhoop сотсолhоной үн… …ческоор хүгжөөжэ ба улам баяжуулжа …ой гэжэ агуу ехэ Ленин өөрынгөө шабинар… …о эридэг байгаа.

…е научна ёhoop үндэhэлэн ябуулхын тула … харилсаануудые эли тодоор, үнэн зүбөөр …баха, түүхэтэ саг үе бүхэнэй тодорхой онсо … заатагүй хараадаа абаха хэрэгтэй гэжэ …одог hэн. 1917 оной апрельдэ бэшэгдэhэн …ухай бэшэгүүд» гэhэн гайхамшагта зохёол …шаа харахын оронд гэдэргээ харадаг, хуу… …ретическэ сотсололнууд ба формулонуудые …үгээр баримталдаг доктринернуудые шүүм… …а, Владимир Ильич иигэжэ заагаа бэлэй: … гээшэ үсэгэлдэрэй теориие hалашагүйгөөр … байха бэшэ, харин бодото байдалые, мү… тодорхой баримтануудые хараадаа абаха зэр… …эгэлдэрэй теори гээшэ ямаршье теоридол …эл hаа миин юрэнхы дээрэнь гол заабари …жабайдалай элдэб орёо талануудта оройдоол …шодог ха юм. Энэ арсашагүй үнэн зүб зүй… …оор хадуужа абаха шухала». (Зохёолнууд, …үр 26).

…далhаа хэзээдэшье гээгдэдэггүй, общественын … ябасаар дэбжүүлэгдэhэн шэнэ шэнэ асуу… … ойлгосотой тодо харюу үгэдэг байhанаа… …ксистско-ленинскэ теори агуу ехэ хүсэтэй бай… …эйшье байна.

…ба ленинецүүд марксистска теориие хооhон …шэ, харин хэрэг ажал хүтэлбэрилхэ hургаал …доо харадаг байгаа.

…нскэ эрилтын ёhoop хараха болоо hаа, … Комитедэй тоосоото элидхэл манай пар… … мүн тэрэшэлэн ахадуу коммунистическэ ба …шэнэй партинуудташье мүнөө үедэ айхаб… …еоретическэ ба практическа удхашанартай, …-ленинизмын хойшолуулагдашагүй шухала …уудые эрэлхэг зоримгойгоор шиидхэhэнэй бо… …ээ мүн болоожо үгэнэ.

… тэмсэжэ байгаа агуу ехэ хэрэгэй—коммуниз… …эй илан мандаха байhанда гүнзэгы ехэ эти… …бтэрүүлэгдэhэн, партиимнай саашанхи хү… … үргэн ехэ программа Центральна Комите… …ото элидхэл дотор үттэhэн байна. ЦК-гэй … элидхэл тушаа үгэ хэлэлгэнүүд бо… … бүримүhэн нэгэ hанамжатай байжа, … Комитедэй политическэ хараа шу… … болон практическа хүдэлмэриие халуу… …мжэhэн оршон байдалда үнгэрбэ. Энэ …ртиин хараа шугамай үнэн зүб байhан ту… …нэй хэдэг хүдэлмэриин үрэ ехэтэй байhан ту… …ай партиин булад хатуу нэгэдэлтэй ба хүсэ …айhан тухай гэршэлжэ үгэнэ. (Нэрьемэ альга …).

… жэлнүүдтэ Центральна Комитедэй үрэ ехэ… …жаллаhан ябадал юугээр тайлбарилагданаб …анай партиин хамтын хүтэлбэри тухай ленин… … заабариие ЦК хэлбэришэгүйгөөр бэелүүлhэн

…зм-ленинизмын үзэлдэ яашье таарахагүй ха… …лые—танса нэгэн хүндэ шүтэлгые эрид …руушаахa зуураа, партиин Центральна Коми… …рэнэй Президиум али бүхы асуудалнуудые. …ондын политикын гү, али манай оронoй до… …айдалай, үгышье hаа парти доторой ажабай… …суудалнуудые шиидхэхэдээ хамтын хүтэлбэ… … гуримые бодото дээрэнь сахидаг байгаа. Али …барь хаража, шүүмжэлхы ёhoop зүбшэн хэл… …гээл hүүлээр бүхы шухала шиидхэбэринүүд …hэн.

…н хүтэлбэри тухай ленинскэ ёhо гуримуудые …йна ажабайдалай нормонуудые саашадаашье …, манай парти ехэ алдуу гаргахагүй, комму… …э байгуулалтадаа шэнэ шэнэ амжалтануу… …ака байна.

…иитэ арад зонтой таhаршагүй холбоотой бай… манай парти хүсэ ехэтэй юм. Арадай ажана …дал тухай, манай агуу ехэ Эхэ оронoй hалбаран …ухай анхаралые партимнай юунhээшье үлүү… …даг байгаа, мүнөөшье hанажа байна гэжэ … хүнүүд мэдэдэг. Эгээл тиимэhээ советскэ …ал партидаа хизаарлашагүй ехээр найдадаг, илалта түгэлдэр коммунистическэ байгуулалтын замаар тэрэнэйнгээ хойноhоо этигэлтэйгээр даган ябадаг.

Энэ хизаарлашагүй этигэл найдабари ба үргэн арад ниитын дэмжэлгэhээ үлүү ехэ сэгнэлтэ Советскэ Союзай Коммунистическэ партиин ажал-ябуулгада байхашьегүй. Гэхэтэй хамта, арад зоной найдабари манай партиие ехэ юумэндэ уялгална. Түйлаhан амжалтадаа дашуурхагүй, hанаа амар гү, али hайрхуу ябадал гаргахагүй, харин улам hайнаар ажаллаха, арад зондоо улам дүтэ байха гээшэ манай зорилго мүн.

Баатарлиг советскэ арадай шэл габьяатайгаар ажаллаhанай ашаар, манай партиин ябуулhан айхабтар ехэ эмхидхэлэй ажалай ашаар арадаймнай ажахын али бүхы hалбаринуудые хүгжөөлгэдэ ехэ ехэ амжалтанууд түйлагдаа. Табадахи табанжэлэй түсэб тушаа партиин XIX съездын баталан абаhан Директивэнүүд амжалтатайгаар дүүргэгдэээ, шухала олохон талaaраа үлүүлэн дүүргэгдэээ.

Энэ ехэ илалта юрэ бэлэхэнээр, эршэ хүсэлэлгүйгөөр, бэрхэшээлнүүдтэй тэмсэнгүйгөөр түйлагдаа гэхэ болоо hаа, буруу байна. Ажахымнай байгуулалтын хэдэ хэдэн участогуудта — промышленностьда, гол түлэб хүдөө ажахыда байhан тон ехэ дутагдалнуудые парти элирүүлээ. Эдэ дутагдалнууд тухай манай парти арад зондоо эрэлхэг зоримтойгоор, сэхэ руунь хэлэhэн юм. Тиигээд тэдэниие түргэнөөр зайсуулхын тула, социалистическэ арадай ажахын али бүхы hалбаринуудта байдаг айхабтар ехэ доторой резервнүүдые элирүүлэн гаргажа, ашаглахын тула арад ниитын зохёохы үүсхэл оролдолгые манай парти зоригжуулан хүгжөөhэн байна. Манай алдарта хүдэлмэришэн ангиин ба инженерно-техническэ интеллигенциин ажалай эдэбхи зоригто түшэглэжэ, партимнай табадахи табанжэл соо социалистическэ промышленностиин шэнэ хүсэ ехэтэ дэбжэлтэ түйлаба. Промышленна продукци үйлэдбэрилгэ хүгжөөхэ талаар табанжэлэй даалгабари болзорhоо урид, дүрбэн жэл дүрбэ hара соо дүүргэгдээ. Энээнэй урда тээхи табанжэлнүүдэйхидэл адли үнгэрhэншье табанжэл соо арадай ажахын хүгжэлтэ хүндэ индустриие үлэмжэ ехээр дэбжээhэнэй үндэhөөр түйлагдаа. Хүндэ индустриин продукци табанжэлэй түсэбөөр хараалагдаhанда орходоо ехэ хэмжээтэйгээр гартатдаба. Арадай хэрэглэлэй зүйлнүүдыешье үйлэдбэрилхэ талаар табанжэлэй түсэб үлүүлэн дүүргэгдэээ.

Үнгэрhэн табанжэл соо партиин XIX съездын Директивэнүүдээр хараалагдаhанда орходоо хүдөө ажахымнай аалишаар хүгжэhэн байна. Тиимэhээ энэ hалбараар табанжэлэй түсэбэй даалгабари дүүргэгдээгүй. КПСС-эй ЦК-гэй Пленумүүдээр хараалагдаhан хэмжээ-ябуулгануудые бэелүүлhэнэй эсэстэ хүдөө ажахын үйлэдбэри нилээд урагшаа дабшаба. Арадай ажахын энэ шухала hалбариие эрид ехээр хүгжөөхын тула бүхы шухала нүхэсэлнүүд манайда бии болгогдонхой гэжэ мүнөө үедэ бата найдамтайтаар хэлэжэ шадаха байнабди.

Түмэр замай, уhан замай, автомобильна транспортын ашаа зөөлгөөр табадахи табанжэлэй түсэбтэ даалгабари үлүүлэн дүүргэгдэээ.

Арадай ажахыда капитальна мүнгэ зөөри оруулгаар табанжэлэй түсэб гүйсэдхэгдөө. Капитальна мүнгэ зөөриин хэмжээн жэлhээ жэлдэ нилээд ехэ болоожо байгаа. Тэрэ хадаа ниитын үйлэдбэриие саашадань үргэдхэхэ, арадай ажана hайн байдалые улам дээшэлүүлхэ үндэhэ hуури бии болгоо.

Национальна олзо доходые ехэдхэхэ, хүдэлмэришэд ба албахаагшадай бодото салин хүлhые, колхознигуудай олзые ехэдхэхэ талаар табанжэлэй түсэбэй даалгабари үлүүлэн дүүргэгдэээ. Розничнэ худалдаа наймаанай эд бараанай эрьесын түсэб мүн лэ үлүү гаргагдаhан байна. Нёдондо жэлдэ розничнэ худалдаанай эд бараанай эрьесэ 1940 оной хэмжээе хоёр дахин үлүүлhэн юм. Табанжэлэй турша дотор розничнэ сэнгүүд 26 процентээр химдаруулагдаа. Ондоогоор хэлэхэдэ, партиин XIX съездын Директивэнүүдээр хараалагдаhан хэмжээе үлүүлhэн байна.

Гэр байра барилга үнгэрhэн табанжэл соо үргэн далайсатайгаар ябуулагдадаг болоо. Гүрэнэй түсэбөөр табигдаhан мүнгэ зөөреэр хамта дээрээ 105 миллион дүрбэлжэн метр талмайтай байрын гэрнүүд баригдаа. Тэрээнhээ гадна, предприятинуудай хүсөөр, бусад централизованнобэшэ мүнгэ зөөреэр, городой хүн зоной хүсөөр ба гүрэнэй урьhаламжаар гэр байра мүн лэ нилээд олоор баригдаа. Табанжэлэй турша дотор колхознигуудай ба хүдөөгэй интеллигенциин хүсөөр хоёр миллионhоо үлүү байрын гэрнүүд баригдаба. Оронoймнай гэр байрын фонд горьтой ехэ болоо, тиигэбэшье энэ асуудал үшөөл шиидхэгдээгүй байhаар.

Үнгэрhэн табанжэл соо культурна байгуулалтыншье талаар нилээд ехэ амжалтанууд түйлагдаба. Республиканууд столицануудта, оронoймнай ехэ ехэ городуудта бүгэдэниитын дунда hуралсалда орохо тухай партиин XIX съездын Директивэнүүд гол түлэб дүүргэгдэээ. Дээдэ hургуулинууд олон тоото мэргэжэлтэдые бэлэдхэжэ гаргаба.

Советскэ наука мүн лэ шэнэ ехэ амжалта түйлаhан байна. Ажахын ба культурна байгуулалтада тэрэнэй дүүргэдэг үүргэ улам ехэ болоо. Манай наукын уласхоорондын нэрэ хүндэ дээшэлээ, бусад оронуудай эрдэмтэдтэй советскэ эрдэмтэдэй холбоо барисаан улам үргэдхэгдэhэн ба бэхижэhэн байна.

Табадахи табанжэлэй турша дотор олохон больницанууд, амаралтын гэрнүүд, санаторинууд, үхибүүдэй эмхи зургаанууд баригдаа. Энэ үе соо манай орон дотор хүн зон түргөөр үдэhэн байна, хүнэй наhа баралга улам үсөөрөө. 1940 онойхитой сасуулхада, хүнэй наhа баралга хоёр дахин бага болоhон байха юм.

Үнгэрhэн табанжэл соо гадаадын худалдаа наймаанай талаар Советскэ Союз али алиндаа ашаг олзотой экономическа холбоо барисаа бусад оронуудтай байгуулха политика ябуулаа. Үнгэрhэн жэлдэ манай оронoй гадаадын худалдаа наймаанай эрьесэ 1950 онойхоо хэмжээндэ орходоо хоёр дахин шахуу ехэ болобо. Арадай демократиин оронуудтай манай хэдэг худалдаа наймаа улам үргэдхэгдэhэн ба бэхижэhэн байна. Арадай демократиин оронуудтай хэдэг худалдаа наймаанаймнай хэмжээн 1950 ондо 10,6 миллиард түхэриг байгаа hаа, 1955 ондо 19,5 миллиард түхэриг болоо.

Зарим нэгэн капиталистическэ оронуудтай хэдэг худалдаа наймаан хадаа таарамжагүй эрхэ байдалда хэгдэhэн байна. Америкын Холбоото Штадууд, мүн тэрэнэй баадхалга доро ябадаг Баруун Европын хэдэ хэдэн оронууд Советскэ Союзтай хэдэг худалдаа наймаа багадхаха гү, али оройдонь болюулха зорилготой элдэб хэмжээ-ябуулгануудые абаhан байха юм. Тиигээшье hаань, олохон капиталистическэ оронууд бидэндэ өөрынгөө эд бараа худалдаха, манай эд бараае худалдан абаха дуратайл байhаар. Тэдээнтэй хэдэг худалдаа наймаамнай бага болоогүй, харин нилээд ехэ болоhон байха юм.

Табадахи табанжэлэй түсэбые амжалтатайгаар дүүргэхэдээ, манай орон социализмhаа коммунизмда шата дамжан орохо замдаа ехэхэн алхам хэбэ. Советскэ гүрэнэй экономическа хүсэ шадал ба өөрыгөө хамгаалха шадабари нилээд ехэ болоожо, тэрэнэй уласхоорондын байдал бэхижэбэ.

Табадахи табанжэл соо Советскэ Союз ажахыгаа болон культурaяа түйлай ехээр хүгжөөхэhөө гадна, мүн өөрынгөө эб найрамдалда дуратай гадаадын политика ябуулха талаар, уласхоорондын түгшүүрилые hуларуулхын түлөө, бүхы дэлхэй дээрэ эб найрамдал сахихын түлөө тэмсэлдэ элитэ ехэ амжалтануудые түйлаба.

Энэ үе соо агуу ехэ социалистическэ лагерь улам нягтаар нэгэдэжэ, нилээд ехээр бэхижэбэ. Социалистическэ байгуулалтын замда орohон оронууд гүрэнэй түсэбэй ёhoop өөhэдынгөө экономикые амжалтатайгаар хүгжөөжэ байна. Хүсэтэ ехэ далайсатайгаар, эршэ зоригтойгоор түрүүшынгээ табанжэлые агуу ехэ Хитад арад бэелүүлжэ эхилэнхэй. Арадай демократиин европейскэ оронууд—Польша, Чехословаки, Болгари, Румыни, Венгри, Албани, мүн тэрэшэлэн Германска Демократическа Республика хараа түсэбүүдээ дүүргэжэ ба үлүүлэн дүүргэжэ байна. Өөhэдынгөө экономикые хүгжөөхэ талаар Монголой Арадай Республика, Корейскэ Арадай-Демократическа Республика, Вьетнамай Демократическа Республика нилээд ехэ амжалтануудые түйлаба.

Югославиин арадууд социалистическэ байгуулалтын замаар амжалтатайгаар дабшажа ябана.

Советскэ хүнүүд, манай үнэн сэхэ ханинар—социалистическэ лагериин оронуудай ажалшад, бүхы болбосоронгы хүн түрэлтэн табадахи табанжэлэймнай түсэбэй дүүргэлтын дүнгүүдые айхабтар ехээр сэдьхэлээ ханан хаража байна. Эдэ дүнгүүд хадаа ленинскэ Центральна Комитет түрүүтэй Коммунистическэ партяар зоригжуулагдаhан ба хүтэлбэрилүүлэн ябаhан ажалша бүхэриг советскэ арадай шэн зоригто ехэ хүдэлмэриин үрэ мүн. (Нэрьемэ альга ташалга).

I.

Зургаадахи табанжэлэй түсэбэй гол зорилгонууд

Удаан саг соо амжалтатайгаар ажаллаха гэжэ хараалhан түсэбгүйгөөр хүдэлмэрилжэ болохогүй юм гэhэн элитэ заабари Владимир Ильич Ленин бидэндэ үгэhэн юм. Табанжэлэй түсэбүүдые зохёохо ба тэдэнээ бэелүүлхэ гээшэ Ленинэй үгэhэн энэ заабариие дүүргэлгэ мүн.

Манай түсэбүүдэй бодото дээрээ дүүргэгдэдэг байhыень ажабайдал гэршэлэн харуулна. Табанжэлнүүд бүхэниие дүүргэhэнэйнгээ hүүлээр Советскэ Союз экономическа хүгжэлтынгөө улам шэнэ шатада гаража, бүри хүсэтэй, бүри баян болодог hэн, тэрэнэй уласхоорондын нэрэ хүндэ улам дээшээ гарадаг байгаа. Социалистическэ түсэбтэ экономикын булюу hайн байhан ябадал ажахынгаа ба культурна байгуулалтын талаар улам ехэ зорилгонуудые дэбжүүлхэ арга боломжо бидэндэ олгожо үгэнэ.

Зургаадахи табанжэлые бэелүүлжэ эхилхэдээ Советскэ Союз али бүхы талаараа хүгжэнги, хүсэн түгэлдэр социалистическэ үйлэдбэритэй, айхабтар ехэ материальна ресурснуудтай ба илангаяа үнэтэй юумэниинь тэхэдэ — городтошье, хүдөө нютагуудташье олон тоото мэргэжэл ехэтэй кадрнуудтай байна.

Эрхим hайн хүндэ индустритай байhан манай орон үйлэдбэриингөө зэбсэг түхеэрэлгэ гарталгые имагтал түргэнөөр хүгжөөхэ бэшэ, харин арадай хэрэглэлэй зүйлнүүдые улам ехээр үйлэдбэрилжэ, олониитынгээ баялигые нилээд ехээр арьбажуулжа, коммунистическэ общество байгуулха хэрэгтэ шэнэ ехэ амжалтануудые түйлаха бүхы арга боломжотой.

Хүндэ промышленностиие үлүү ехээр хүгжөөhэнэй, саг үргэлжэ техническэ дэбжэлтэ түйлаhанай ба ажалай бүтээсые дээшэлүүлhэнэй үндэhөөр арадайнгаа ажахын али бүхы hалбаринуудые саашадань хүсэ ехэтэйгээр хүгжөөхэ, хүдөө ажахын үйлэдбэриие эрид ехээр дээшэлүүлжэ, тэрэнэй үндэhөөр советскэ арадай материальна ажана hайн байдалые ба культурна хэмжээе нилээд ехээр дээшэлүүлхэ гээшэ СССР-эй арадай ажахые хүгжөөхэ зургаадахи табанжэлэй түсэбэй гол зорилгонууд болоно.

Арадай ажахые хүгжөөхэ зургаадахи табанжэлэй түсэб тушаа Директивэнүүдэй проект научна ёhoop, социалистическэ үйлэдбэриин бодото экономическа хуули ёhонуудые хараадаа абажа зохёогдоhон байна.

Энээнэй урда тээ байгшадал адли, социалистическэ арадай ажахын хүгжэлтэдэ промышленность, эгээн түрүүшээр хүндэ индустри, үйлэдбэриин зэбсэг хэрэгсэлнүүдые гаргалга гол hуури эзэлхэ юм. Хүндэ индустриие булюу ехээр хүгжөөнгүйгөөр арадай ажахын бүхы hалбаринуудые хурдан түргэнөөр ябуулжа, саг үргэлжэ техническэ дэбжэлтэтэй байжа, үйлэдбэриин хүсэнүүдые улам дээшэнь гаргажа, ажалай бүтээсые хэлбэришэгүйгөөр ехэдхэжэ болохогүй юм, тэрээнгүйгөөр манай оронoй бата найдамтайгаар өөрыгөө хамгаалха шадабариие хангажа, арадайнгаа ажана hайн байдалые дээшэлүүлжэ болохогүй юм. Марксистско-ленинскэ политическэ экономи эгээл иигэжэ hургана, эдэ бүгэдэ манай социалистическэ гүрэнэй хүгжэлтын бүхы түүхэтэ дүй дуршэлөөр баталан харуулатдана.

Хүндэ индустриие үлэмжэ ехээр хүгжөөхэ гэhэн ленинскэ генеральна хараа шугамые хэлбэришэгүй шууд сэхээр баримталhанай ашаар бидэнэр бүхэдэлхэйн-түүхэтэ илалта түйлаабди — урдань гээгдэнги аграрна байhан оронoо түгэс механизацилагдаhан хүдөө ажахытай эрхим зэргын индустриальна гүрэн болгообди, социалистическэ общество байгуулаад, коммунизм тээшэ улам этигэлтэйгээр дабшажа ябанабди. (Альга ташалга).

Үйлэдбэриин али бүхы hалбаринуудта үзэгдөө дуулдаагүй хурдан түргэнөөр техникые нэбтэрүүлхэ гээшэ манай саг үеын онсо өөрэ илгаань болоно. Хэрбээ XIX зуунжэл ууралай хүсэ хэрэглэдэг үе байгаа гээшэ hаа, XX зуунжэл электрын хүсэ хэрэглэхэ үе мүн, тиимэ аад, манай хараhаар байтар атомай хүсые хэрэглэхэ үе болоожо байна. Атомай хүсые хэрэглэхэ гээшэ үйлэдбэриин хүсэнүүдые хүгжөөхэ хизааргүй ехэ арга боломжонуудтай байдаг.

XX зуунжэлэй агуу ехэ түйлалта — атомай хүсые хэрэглэхэ ябадалые бидэ, коммунистнар, манай партиин эгээн hүүлэй программна зорилго болохо коммунизм байгуулха хэрэгтэ бүримүhэн зорюулха ёhотойбди. (Альга ташалга). Атомай хүсые амгалан ажалда хэрэглэхэ талаар манай орон бусад оронуудhаа түрүүлжэ ябана. Энэ түрүүлжэ ябаhан үүргэеэ бидэнэр саашадаашье бэхижүүлхэ зэргэтэйбди.

Техническэ дэбжэлтые түргэдхэхэ, промышленностьда ажалай бүтээсые дээшэлүүлхэ тухай асуудал нёдондо жэл Центральна Комитедэй июльскэ Пленум дээрэ тон шухала болгон табигдаа hэн гэжэ таанар мэдэнэт. ЦК-гэй Пленумэй гаргаhан шиидхэбэринүүд зургаадахи табанжэл тушаа Директивэнүүдэй проект доторшье мүн лэ оруулагданхай. Энэ Директивэнүүдэй проектын ёhoop арадай ажахын бүхы hалбаринуудта техническэ дэбжэлтые хурдан түргэнөөр түй-

(Үргэлжэлэлынь 2-дохи нюурта)

СОВЕТСКЭ СОЮЗАЙ КОММУНИСТИЧЕСКЭ ПАРТИИН XX СЪЕЗД

СССР-эй арадай ажахые 1956—1960 онуудта хүгжөөхэ зургаад табанжэлэй түсэб тушаа КПСС-эй XX съездын Директивэнүү

СССР-эй Министрнүүдэй Соведэй Түрүүлэгшэ нүхэр Н. А. БУЛГАНИНАЙ элидхэлэй үргэлжэл

лаха, тэрэнэй үндэһөөр ажалай бүтээсые бүхы хэмжээгээр дээшэлүүлхэ гэһэн зорилго табигдана.

Хүдөө ажахые эрид хүгжөөхэ гээшэ зургаадахи табанжэлэй гол зорилгонуудай нэгэн мүн.

Эдеэ хоолой талаар хүн зоной улам ургажа байгаа эрилтэнүүдые, түүхэй эдээр хүнгэн ба эдеэ хоолой промышленностиин хэрэглэмжые хүсэд дүүрэнээр хангахын тула табадахи табанжэлэйхидэ орходоо хүдөө ажахыгаа нилээд түргэнөөр хүгжөөхэ ёһотой болонобди. Ороохо таряа, техническэ культурануудые, хартаабха, овощь, малажалай продуктнуудые эрид ехээр үйлэдбэрилхэ зорилготойбди.

Промышленностиие, хүдөө ажахые, транспортые, худалдаа наймаае, бүхы арадай ажахые хүсэ ехэтэйгээр хүгжөөлгэ, түргэнөөр техническэ дэбжэлтэ туйлажа, ажалай бүтээсые дээшэлүүлгэ—эдэ бүгэдэ социалистическэ үйлэдбэриин гол зорилго болгошо арад зоной материальна ажана һайн байдалые ба культурна хэмжээе хэлбэришэгүйгөөр дээшэлүүлхэ ябадалые шэнэ табанжэлдэ амжалтатайгаар туйлаха арга боломжонуудые бидэндэ олгохо байна.

Шэнэ табанжэлэй түсэбые хэрэг дээрэнь бэелүүлхэ гээшэ СССР-эй гол экономическа зорилгые шиидхэхэ ябадалда шухала шата болохо байна. Тэрэ зорилтонь түүхэтэ богонихон болзор соо амгалан ёһоор экономическа мүрысөө хэжэ, хүн бүридэ продукци үйлэдбэрилхэ талаар эгээ хүгжэнги капиталистическэ оронуудые хүсэхэ ба ахижа гараха гэһэн удхатай юм.

Энэ ехэ гээгдэлэй уг үндэһэниинь революциин урда тээхи, помещигүүд, капиталистнарай Россин бүхы олониитэ-экономическа байгуулалтынгаа талаар тэрэ үеынгөө түрүү оронуудһаа айхабтар ехээр гээгдэжэ ябаһанһаа шалтагаалагдана.

Октябрьска революциин бүри урда тээ «Болохоёо байһан ехэ хохидол һандаралга ба тэрээнтэй хайшан гэжэ тэмсэхэб» гэһэн статья соогоо В. И. Ленин эгээ хүгжэнги оронуудые экономическа талаарнь хүсэхэ ба ахижа гараха шухала байһан тухай эрид шууд тэмдэглэһэн юм. Октябрьска революциин һүүлээр оронойнгоо бүхы үйлэдбэриин хүсэнүүдые хүгжөөжэ, манай Эхэ оронио экономическа талаарнь хүсэ ехэтэй гүрэн болгохо шухала нүхэсэл болгошо хүндэ промышленностиие хүгжөөхэ тушаа Ленинэй хэдэ хэдэн заабаринууд соо тус зорилго мүн лэ табигдаһан байна.

Түрүүшын хоёр табанжэлнүүдые бэелүүлһэнэй ашаар Советскэ Союз түрүү индустриальна гүрэн болооһэн. Промышленна үйлэдбэриин нийтэ хэмжээгээр бүри тиихэдэ манай орон дэлхэй дээрэ хоёрдохи һуурида гараһан юм. Эгээл тиимэһээ экономическа талаараа ехээр хүгжэнги капиталистическэ оронуудые хүсэхэ ба ахижа гараха, ондоогоор хэлэхэдэ, хүн бүхэндэ промышленна продукци үйлэдбэрилгын талаар хүсэхэ ба ахижа гараха гэһэн зорилтые 1939 оной мартда болоһон партиин XVIII съезд табиха аргатай болоһон юм.

Советскэ Союзда гитлеровскэ Германиин добтолон орожо, манда баадхагдаһан хүшэр хүндэ дайн сэрэг хадаа манай ороной арадай ажахыда айхабтар ехэ хохидол үзүүлээ һэн, тиихэ зуураа СССР-эй энэ гол экономическа зорилгоёо шиидхэхэ ябадалые 10—11 жэлээр таһалдуулһан байна.

Мүнөө үедэ ажахыгаа дайнай урда тээхи хэмжээе хүсэхэһөө байтагай, урагшаа холо дабшаад байхадаа манай арад дэлхэйн хоёрдохи дайнай урда тээхидэ орходоо тон ондоо эрхэ байдалда СССР-эй гол экономическа зорилгые шиидхэжэ байна. Мүнөө үеын байдал манда бүришье таарамжатай һайн гээшэ. Советскэ Союзай материально-техническэ база нилээд ехээр ургаа. Манай ороной промышленна продукци гол экономическа зорилгын бодото дээрээ табигдаһан 1939 оной хэмжээе үнгэрһэн жэлдэ гурба хахадһаа үлүү дахин ахижа гараһан байха юм. Экономическа хүсэ шадалаа жэлһээ жэлдэ улам ехэдхэжэ.Советскэ Союз үйлэдбэриингөө бодото хэмжээгээр Европын эгээл хүгжэнги капиталистическэ оронуудые холо түрүүлжэ гараа.

Эгээл хүгжэнги капиталистическэ оронуудые экономическа талаарнь хүсэхэ ба ахижа гараха гэһэн зорилго табихадаа, дайнай һүүлэй үе соо эдэ оронуудайшье экономико нэгэл газартаа байгаагүй юм гэжэ манай партиин хараадаа абажа байһаниинь мэдээжэ. Дайнай урда тээхитэйнь зэргэлүүлбэл, США-гэй промышленна үйлэдбэриин хэмжээн, тухайлхада, хоёр дахин шахуу ехэ болобо. Бусадшье капиталистическэ оронуудай үйлэдбэри хүгжэһэн байна. Энэ ургалтань саг зуурын, хубилжа байдаг баримтануудһаа болоо, ходол иигэжэ байхагүй юм, тиин экономикоёо милитаризацилгатай ямар нэгэн аргаар холбоотойл промышленностиин һалбаринууд гол түлэб хүгжэһэн байна, зүгөөр энэнь капиталистическэ үйлэдбэриин гол зүрилдөөнүүдые үгы болгоногүй, харин улам хурсадхана гэжэ бидэнэр мэдэнэбди. Эдэ бүгэдые арсахын аргагүй. Тиитэбэшье, СССР-эй гол экономическа зорилгые шиидхэхын тула дайнай урда тээ хараалжа байгшадаа орходоо үйлэдбэриингөө хэмжээе мүнөө үедэ нилээд ехээр хүгжөөхэ болонобди гэжэ бидэнэр мэдэхэ ёһотойбди.

СССР-эй гол экономическа зорилгоёо бэелүүлжэ байгаа энэ үеын онсо шэнжэнь юуб гэхэдэ, дайнай урда тээхиһээ тон ондоо сагта, капиталистическэ дэлхэйтэй гансахан социалистическэ ороной мүрысэжэ байһан бэшэ, харин социалистическэ ба капиталистическэ **дэлхэйн хоёр системэнүүдэй** амгалан ёһоор экономическа мүрысөөндэ оролсоод байһан агуухэ түүхэтэ үедэ манай орон энэ зорилгоёо бэелүүлжэ байна.

Европын ба Азиин хүн зоной хахад хубинь шахуу капитализмһаа хэтэ мүнхэдөө бусалтагүйгөөр таһаран гараһан байна. Бүхы хүн түрэлтэнэй гурбанай нэгэ хубиһаа үлүүнь социалистическэ байгуулалтын замда бата бэхеэр оронхой. Энэ хадаа агуухэ, бүхэдэлхэйн түүхэтэ удхашанартай баримта мүн.

Ажахын социалистическэ системэдэ оролсодог оронуудай экономическа хүгжэлтэдэнь тэдэнэй үнгэрһэн үеын байдалһаа, мүн тэрэшэлэн орон бүхэнэйнь онсо өөрэ эрхэ байдалһаа дулдыдаһан тусгаар шэнжэ илгаанууд бии байһаниинь мэдээжэ. Зүгөөр, социалистическэ лагериин оронууд хэршье онсо өөрэ илгаатайшье һаа, нэгэл нийтэ үндэһэн шухала зорилготойнуудтай юм. Тэрэнь юуб гэхэдэ, эдэ бүхы оронууд социализм ба коммунизм байгуулха замаар дабшажа ябана; эдэ бүхы оронуудта таряашадтаяа холбоотой, марксистска партиин хүтэлбэрээр ябаһан хүдэлмэришэн анги засагаа барижа байна.

Социалистическэ лагериин бэеэ даанги оронуудай хоорондохи экономическа холбоо барисаа эбтэй һайнаар харилсан ажаллаха ябадалһаа үндэһэлдэг. Эдэ харилсаануудынь үргэн ехэ ба тон олон янзын байдаг. Бултанайнгаа талые хаража, экономическа ресурснуудаа ба үйлэдбэриингөө хүсые гамтай һайнаар ашаглаха, арадайнгаа ажахын зарим һалбаринуудай хүгжэлтын түсэбые тэнсүүлэн тааруулха, үйлэдбэреэ тусхай мэргэжэлтэй болгохо, хамжан ажалладаг болохо, научно-техническэ туйлалтануудаа болон үйлэдбэриингөө түрүү дүй дүршэлые халан абалсаха гэхэ зэргээр эдэ харилсаанууд хэгдэнэ. Кризис, ажалгүйдэхэ ябадал болон капиталистическэ системын бусад ондоошье зайлашагүй хохидолнуудые мэдэдэггүй дэлхэйн социалистическэ системын улам ургажа ба бэхижэжэ байгаа экономическа хүсэ шадалынь эгээл иигэжэ хани ёһоор харилсан ажаллаха, бэе бэедээ туһалха ябадалһаа эшэ үндэһэ абадаг.

Дэлхэйн хоёрдохи дайнай эсэстэ капиталистическэ системэһээ хэдэ хэдэн оронуудай таһаран гараһан ябадал капиталистическэ харилсаануудай эзэлдэг хубиие нилээд багадхаһан байна. Империализмын колониальна системэ хараа байса һандаран унажа байһаниинь онсо удхашанартай баримта мүн. Энэ зайлашагүй һандаралгые Ленин сэсэн мэргэнээр уридшалан хараһан юм.

Иигээд байхадаа капитализмтай хэһэн экономическа мүрысөөндөө бүхы социалистическэ лагертал адли, Советскэшье Союз айхабтар ехэ булюу һайн зүйлнүүдтэй гээшэ. Тэрэ булюу һайн юумэнүүдэйнь шиидхэхы зүйлынь юуб гэхэдэ, ажахын социалистическэ системэ гээшэ үйлэдбэриин хүсэнүүдые хүгжөөхэ үргэн ехэ арга боломжонуудтай, мүн тэрэшэлэн обществын материальна баялигуудые ба оюун бодолой бүхы шухаг зүйлнүүдые бии болгодог хэдэн миллион ажалшадай оюун бэлиг ба арга шадабариие һалбаран хүгжөөхэ арга боломжонуудтай.

Эдэ тон ехэ, үнэхөөрөө заха хизааргүй арга боломжонуудые дүүрэн хэмжээгээрнь ашаглахын тула промышленностиие, транспортые, хүдөө ажахые хүтэлбэрилхэ талаар манай партийна, советскэ, ажахын организацинуудай хэдэг ажалые тэсэмгэйгээр лэ нарижуулан һайжаруулха шухала. Манай съезднүүдэй трибунаһаа инженернүүд ба агрономууд олоороо үгэ хэлэхэ ёһотой, съезднүүд ба зүблөөнүүд гээшэ ажахын амжалтануудые шалгаха органууд болохо зэргэтэй, эгээл тэндэ ажахын байгуулалтын асуудалнуудаар бодото һургаал абадаг болохобди гэжэ Владимир Ильич Ленин хэлэһэн байна.

Манай съездые, Центральна Комитедэй тоосоото элидхэлые тодо һонороор, бодото хэрэг ажалайнь талаар зүбшэн хэлсэхые, делегадуудай хэлэһэн үгэнүүд соо промышленностиин, хүдөө ажахын хүдэлмэриин бодото асуудалнуудай ямар нарин зүбөөр тодорхойлогдожо байһаниие харана бэзэт, нүхэдүүд.

Энэ хадаа партиин, тэрэнэй Центральна Комитедэй ябуулһан айхабтар ехэ эмхидхэхы ажалай үрэ мүн. Һүүлэй жэлнүүдтэ Центральна Комитет үйлэдбэриин экономикын асуудалнуудта, түрүү дүй дүршэл шэнжэлхэ, тэрэниие үргэн ехээр дэлгэрүүлхэ ябадалда манай кадрнуудай анхаралые тэсэмгэйгээр хандуулдаг байгаа. Улам бүри тодорхойгоор ажаллаял! Энэ ленинскэ ёһо гурим мүнөө үедэ хэзээ хэзээнэйхиһээ ехэ шиидхэхы шухала удхашанартай байна. Ажахыгаа хүтэлбэрилхэ талаар манай ябуулдаг хүдэлмэриин тон шухала зүйлынь эгээл энэ болонол.

Хоёр системэнүүдэй хоорондо болоһон түүхэтэ мүрысөөндэ эгээн дээдэ зэргын социалистическэ системэ илажа гараха юм гэжэ Коммунистическэ парти, бүхы советскэ арад батаар найдана. Зүгөөр, илалтын өөрөө хүрэжэ ерэхэгүй байһаниинь мэдээжэ. Илажа гарахын тула бидэнэр арадайнгаа ажахын бүхы һалбаринуудые саашадаашье хурдан түргэнөөр хүгжөөхэ, техническэ дэбжэлтэ туйлаха ба ажалай бүтээсые дээшэлүүлхэ талаар бусад оронуудые түрүүлжэ ябаха, үдэр бүриингөө эмхидхэлэй хүдэлмэриие эсэшэ сусашагүйгөөр һайжаруулха ёһотойбди.

Зургаадахи табанжэлэй даалгабаринуудай бэелүүлэгдэхэдэ, Советскэ Союзай экономическа хүсэ шадал бүри дээдэ шатада гараха, тиихэтэсэ хамта агуухэ социалистическэ лагериин бүхы оронуудай саашадаа экономическа талаараа хүгжэхэ ябадалда туһа дүхэм болож үгэхэ, дэлхэйн социалистическэ ажахын бүхы системэшье улам бэхижэхэ байна.

II.

СССР-эй арадай ажахые зургаадахи табанжэл соо хүгжөөхэ тухай

Промышленностиин талаар бэелүүлэгдэхэ зорилгонууд

Арадай ажахын бүхы һалбаринуудай саашанхи дэбжэлтэнь социалистическэ промышленностиин эршэмтэй түргэн хүгжэлтэһөө түбхын түрүүн дулдыдаха байна.

Промышленностиин бүтээн гаргадаг зүйлнүүдэй хэмжээе зургаадахи табанжэл соо 65 процент нэмээхэ гэжэ Директивэнүүдэй проект хараална. Энэнь ямар ушартайб гэхэдэ, 1960 ондо — зургаадахи табанжэлэй һүүлшын жэлдэ—манай орон дотор 1950 онойхиһоо гурба дахин ехэ, дайнай урда тээхи 1940 онойхиһоо 5,3 дахин ехэ промышленна продукци бүтээн гаргагдаха болоно.

Промышленностиин талаар зургаадахи табанжэлэй шухала зорилгонууд гэбэл: хара ба үнгэтэ металлургиие, нефтяной, нүүрһэнэй ба химическэ промышленностиие түрүүшын ээлжээндэ хүгжөөжэ, урагшань дабшуулха, электростанцинуудай барилгын үлэмжэ түргэн темп, машина бүтээдэг үйлэдбэриин, илангаяа техническэ бүри һайн станогуудые, кузнечно-прессэй машинануудые, автоматикын хэрэгсэлнүүд болон приборнуудые үйлэдбэрилгын түргэн ургалта хангаха шухала байна.

Зургаадахи табанжэлэй турша соо үйлэдбэриин хэрэгсэлнүүдые («А» группа) бүтээн гаргалга 70 тухай процентээр нэмээгдэхэ юм. 1940 онойхитой жэшэбэл, үйлэдбэриин хэрэгсэлнүүдые бүтээн гаргалга 6,6 дахин ехэ болохо.

Хүндэ индустриин хүсэтэ ургалта, хүдөө ажахын үйлэдбэриин эршэмтэй түргэн дэбжэлтэ бэелүүлэгдэхэдээ, арадай хэрэглэлэй зүйлнүүдые бүтээн гаргадаг промышленностиин бүхы һалбаринуудые бүри түргэнөөр хүгжөөхэ арга олгохо.

Хэрэглэлэй зүйлнүүдые бүтээн гаргалга 60 тухай процентээр нэмэхэ байна. 1960 ондо хэрэглэлэй зүйлнүүдые («Б» группа) бүтээн гаргалга 1940 онойхиһоо 3,5 дахин ехэ болохо.

Зургаадахи табанжэлэй түсэбые гүйсэдхэһэнэй эсэстэ, 1960 ондо Советскэ Союзнай мүнөө Англиин, Франциин, Баруун Германиин хамтадаа үйлэдбэрилдэгһөөнь ехэ булад, электроэнерги, цемент, түлишэ үйлэдбэрилдэг болохо. Советскэ Союзнай промышленна продукци үйлэдбэрилгынгөө хэмжээгээр Американ Холбоото Штадуудта нилээд дүтэ ошохо.

Эсэсэй эсэстэ арадай ажахын бүхы һалбаринуудай хүгжэлтын дулдыдадаг **хара металлургиие** имагта ехэ удхашанартай гэжэ манай парти ходо тоолодог байгаа, тоолоношье.

Хара металлнуудые үйлэдбэрилгын талаар туйлагдаһан хэмжээе зургаадахи табанжэлэй туршада нилээд ехэ болгохо зорилго табинабди. 1960 ондо манай орон дотор, тухайлхада, 53 миллион тонно гэхэ гү, али 1940 онойхиһоо 3,6 дахин ехэ шэрэм; 68 миллион 300 мянган тонно гэхэ гү, али 1940 онойхиһоо 3,7 дахин ехэ булад; 52 миллион 700 мянган тонно гэхэ гү, али 1940 онойхиһоо 4 дахин ехэ прокат үйлэдбэрилэгдэхэ.

Зүгөөр, гансахан лэ хара металлнуудые үйлэдбэрилгын хэмжээе ехэ болголтоор хизаарлажа болохогүй. Металлургиинхид холисотой ба бага холисотой булад, электробулад, бусад түхэлэй шанарта металл үйлэдбэрилгэеэ зургаадахи табанжэл соо эрид ехээр нэмээхэ ёһотой, энэнь арадай ажахын ба оборонын хэрэгтэ ехэ удхашанартай байна. Тэрэшэлэн үйлэдбэрилэгдэдэг металлай ассортиментые үргэдхэхэ, тон һайн прокат бүри ехээр үйлэдбэрилдэг болохобди. Эдэ бүгэдэмнай металлай баялигые һайнаар ашаглаха, машинануудай ба металлаар бүтээгдэһэн зүйлнүүдэй шэгнүүрые хороохо, бүри оньһон нарин түхеэрэлгэ бии болгохо арга олгохо юм.

Металлургиинхид ашаглагдажа байгаа агрегадуудһаа металл ехээр абахын тула табадахи табанжэл соо бага бэшэ оролдолго гаргаһан байгаа. Тэрэнь һайн үрэ дүн үгөө, гэбэшье хара металлургида үшөө ехэ резервын бии байһые мартажа болохогүй.

Ашаглагдажа байгаа үйлэдбэриин хүсые эрхим һайнаар хэрэглэһэнэй, хуушарһан түхеэрэлгэеэ шэнэдхэн һайжаруулһанай, үйлэдбэриин технологиие улам нарижуулһанай ашаар металлургиинхид зургаадахи табанжэл соо шэрэм үйлэдбэрилгые ехэ болгохо гэһэн хараанай гурбанай нэгэ хубиһаа ехые, булад үйлэдбэрилгые ехэдхэхэ хараанай хахад шахууень орондоо үгэхэ ёһотой.

Зургаадахи табанжэл соо **үнгэтэ металлургиие** хүгжөөхэ хэрэгтэ ехэ анхарал хандуулагдаха.

Шэнэ электростанцинуудта, электричество дамжуулдаг утаһа шэжэмүүдтэ, хэлхеэ холбооной кабельна линиинүүдтэ, аккумоляторнуудта, түмэр замуудые электрификацилгада, арадай ажахын бусад хэрэглэлнүүдтэ ехэ зэд, сагаан туулган, алюмини хэрэгтэй болохо байна. Ехэ дарасатай ууралай турбинануудые, газова турбинануудые, мүн бусад машинануудые бүтээхэдэ хэрэглэгдэдэг холисотой булад, хайласагүй сплавуудые улам ехээр үйлэдбэрилхын тула никель, вольфрам, молибден, ниобий болон бусад үнгэтэ, шухаг металлнуудые бүри ехээр үйлэдбэрилхэ шухала.

Директивэнүүдэй проект дотор хараалагдаһанай ёһоор, үнгэтэ ба шухаг металлнуудые үйлэдбэрилгэ шэнэ табанжэл соо эршэмтэй түргэнөөр хүгжөөгдэхэ ёһотой. Зургаадахи табанжэлдэ үнгэтэ металлнуудые үйлэдбэрилгын талаар жэл соохи дунда жэшээнэй ургалтань үнгэрэгшэ табанжэлнүүдтэхи ургалтые ехээр үлүүлхэ ёһотой.

Үнгэтэ ба шухала металлнуудые үшөө ехээр үйлэдбэрилхын тулада, руда абадаг базые улам үргэдхэхэ, түүхэй эд комплексноор ашаглалгые һайжаруулха, руда дотороо металлнуудые хүсэд бүрин илкажа абалга хангаха. Электронико, радиотехникэ хүгжөөхын, халасагүй сплавуудые үйлэдбэрилхэдэ шухала тон һайн шанартай үнгэтэ ба шухаг металлнуудые бүри ехээр абаха гээшэ үнгэтэ металлургиин хүдэлмэрилэгшэдэй хүндэтэ зорилго болоно.

Түлишын промышленность. 1955 ониие абаад үзэбэл, манай ороной түлишын балансда нүүрһэнэй эзэлдэг хубинь 65 процент, нефтиин — 22,5 процент, байгаалиин газай — 2,5 процент болоһон байгаа. Энээн дээрэһээ харахада, нефть, илангаяа газ багашагаар хэрэглэгдэдэг байна. Гэхэ зуура газ, нефть гээшэмнай эгээн үнэгүй химда, ольһо ехэтэй түлишэ болоно. Жэшээлхэдэ, байгаалиин газ гаргажа абалгын өөрынь үнэ нүүрһэ малтан абаха өөрынь үнэһөө 8 дахин хүнгэн байдаг. Гэхэ зуура нефть, газ гээшэмнай олон зүйлэй химическэ хэрэгсэлнүүдые үйлэдбэрилхэ шухала зүйл болодог бшуу.

Энээнтэй дашарамдуулан, нефтяной ба газай промышленностиие бүхы талаарнь бүри эршэмтэйгээр хүгжөөхэ хараа бодолтой байнабди. Директивэнүүдэй проектын ёһоор 1960 ондо нүүрһэ малтан абалгые 1955 онойхиһоо 52 процентээр нэмээхэ, нефть гаргажа абалгые 91 процентээр, газ абалгые 4 дахин шахуу ехэ болгохо гэжэ хараалагдана.

Советскэ Союзнай техническэ талаараа зэбсэгжэһэн, хүсэн түгэс **нүүрһэнэй промышленностьтай** болонхой.

Гэхэ зуура, табадахи табанжэл соо нүүрһэ малтан абалга арадай ажахын эрилтэһээ гээгдэһэн байгаа. Тэрээн дээрэһээнь боложо, предприятинуудые ба транспортые түлишөөр хангаха хэрэгтэ бэрхэшээлнүүд тохёолдоо. Нүүрһэ хэрэглэлтэ малтан абалга хоёрой хоорондохи алгасал СССР-эй Европейскэ хубида илангаяа ехээр үзэгдэһэн байна.

1960 ондо 593 миллион тонно гэхэ гү, али 1955 онойхиһоо 1,5 дахин ехэ нүүрһэ малтан абахаар хараалагдана. Энэмнай ехэ зорилго болоно. Энээниие дүүргээд байхада, нүүрһэнэй талаар арадай ажахын эрилтэнүүд хангатдахаһаа гадна, мүн гүрэнэй нүүрһэнэй запас бүри ехэ болохо юм.

Аяар холын зүүн районуудһаа ороной Европейскэ хуби тээшэ нүүрһэ зөөлгые ехээр хороохын тула Донбасстахи нүүрһэнэй промышленностиие бүри түргэн хүгжөөхэ гэжэ хараалагдана. Донецкэ нүүрһэнэй бассейн оронoo түлишөөр хангаха хэрэгтэ урдынхидаал адляар угаа шухала үүргэ дүүргэхэ байна. 1960 он дотор Донбассһаа нүүрһэ малтан абалга 212 миллион тонно гэхэ гү, али 1955 онойхиһоо 77 миллион тонноор ехэ болохо ёһотой. Зүгөөр, донецкэ нүүрһэн үнэтэй, малтан абахада бэрхэтэй, өөрынь үнэ ехэ байдаг. Тиимэһээ Донбасста нүүрһэ малтан абалгые ехэ болгохыенгоо хажуугаар, Украинадахи энергетическэ базые али болохо аргаар үргэдхэхэ ба бэхижүүлхэ хэрэгтэй.

Энээнтэй дашарамдан, Кировоград шадархи Александрийска, Львовско-Волынска нүүрһэнэй уурхайнуудые, тэрэшэлэн Днепрын баруун эрьедэхи, баруун областьнуудтахи нүүрһэнэй ондоо уурхайнуудые бүрин ашаглаха тухай асуудал табигдана.

Украинада бии байгаа уһанай хүсэ ба байгаалиин газай баялиг нөөсые бүрин ашаглаха ёһотойбди.

Ашаглагдажа байгаа Днепровско
электростанцинуудһаа гадна, Креме
дзержинскэ гидроэлектростанцинуу
банжэл соо баригдаха, Каневска
эхилхэ байна. Тэрэшэлэн Баруун У
линн газ бүри ехээр абадаг болох

Правительствомнай Украинадахи
ашаглаха тухай асуудал үшөө дахи
Госпланда даалгаа. Энэ асуудалаар
нүүд абтажа магадгүй.

Украинадахи уһанай хүсэ ашагла
бүри ехэ болгохо ябадал арадай аж
хашанартай, юундэб гэхэдэ, ороной
ческэ баялигые үргэдхэхэ, донецкэ
лээд ехэ нүүрһые бүри химда сэнтэй
хэ арга олгохо байна.

Ороной зүүн зүгтэ зургаадахи таб
мышленна олон шэнэ предприятинуу
нууд ашаглалгада оруулагдаха, шэнэ
ригдаха юм. Энээнтэй дашарамдан,
энергетическэ нүүрһэн бүри ехээр х
лохо.

Зүүн районуудта тиимэ нүүрһэнэй
бии, капитальна бага гаргашатайта
бариха ба СССР-эй Европейскэ хуб
химда сэнтэй нүүрһэ абаха аргане
гадна, олохон уурхайнуудтахи нүүр
малтан абажа болохо юм. Кузнецкэ,
Зүүн тээхи ондоошье бассейнүүдһээ
абалгые нилээд ехэ болгохо зорилго

1960 ондо 135 миллион тонно гэхэ г
хиһоо 4,5 дахин шахуу ехэ нефт
байнабди.

Нефтяной промышленностиие саа
хүгжөөхэ арга боломжо үнгэрэгшэ
турша соо манайда бии болгогдоо. Не
районууд олдожо, ашаглалгада оруу
һөөр нефтиин промышленна нөөсэнь
хи үедэ дүрбэ дахинһаа ехээр нэмэһэн
тяной промышленностиие техническэ т
рэлгээр хангаха шадалтай нефтяной
бүтээдэг хүсэтэ үйлэдбэри байгуулагда

Уралдахи, илангаяа Поволжидохи
газарнуудые шэнжэлэн ашаглаха хүдэ
тайгаар ябуулагдана. Орон дотор үй
бүхы нефтиин 75 процентнь 1960 ондо
һаа абтаха ёһотой.

Уралда ба Поволжидо нефтяной про
түргэнөөр хүгжөөлгэ бидэндэ ашагтай
нуудһаа абтаха нефтиин өөрынь үнэ
даг хуушанай районуудайхиһаа 3—4
байха.

Ороной зүүн районуудһаа нефть гар
түргэнөөр хүгжөөхэ гэһэн хараа бодо
эрхим сортын нефть үгэдэг Баку, Грозн
тяной хуушан базанууд тушаа анхарал
болохо тэһэн удхатай бэшэ юм.

Нефть буйлуулдаг промышленности
рэгтэ зургаадахи табанжэл дотор ехэ а
мүнөө хүрэтэр баригдадаг байһанда ор
хин ехэ хүсэтэй нефть буйлуулдаг томо
рэлгэ тодхохо ёһотой болонобди. Тиих
буйлуулха заводуудые нилээд химдаар
бариха арга олгохо байна.

Нефть гаргажа абалгые бүри ехэ б
баринуудтай дашарамдуулан, нефть зө
продуктнуудые соргонуудаар урадхуул
нөөр эмхидхэхэ шухала. Зургаадахи таб
мянган километр үлүүтэй магистральна
табихаар хараалагдана. Нефть зөөлгын
жээнтэй жэшэбэл, соргоор абаашалгын
жэлэй турша соо 2,5 дахинһаа ехээр нэм

Зургаадахи табанжэл соо газай пр
бүхы талаараа хүгжөөгдэхэ. Табанжэл с
40 миллиард кубометр хүрэтэр нэмэхэ б
польско, Харьков шадархи Шебелинскэ,
дархи Степновско газтай шэнэ газарнуу
на талаараа шэнжэлэгдэн ашаглагдаха.
адагтахи Березовско нефтьтэй газар
оруулагдахаар бэлэдхэгдэхэ юм. 9 мянга
метр газай магистральна сорго табигда

Электрификаци. Ороноо электрифик
В. И. Ленинэй заабариие партиин Цент
тет хэлбэришэгүйгөөр бэелүүлнэ.

1955 ондо Советскэ Союзай бүхы элек
170 миллиард киловатт-час электроэнерги
Энэмнай 1940 онойхиһоо гурба хахад д
но. Гэбэшье, электроэнергиин талаар эр
хэшээлтэйгээр хангагдаһан байна.

Арадай ажахын улам ургажа байдаг
троэнергеэр хүсэд бүрин хангахын тула,
хүсэнэй резерв бии болгохын тула элект
тахи хүсые зургаадахи табанжэл соо бүр
хүгжөөхэ зорилго табигдаа. Промышл
тээн гаргадаг зүйлнүүдэй бүхы дээрээ т
65 процент нэмэхэдэнь, электроэнерги үй
процентээр, ? электростанцинуудай хү
хин нэмэхэ ёһотой.

Манай орон гидроэнергетическэ хүсө
Гидроэлектростанцинууд түлишэ хэрэгл
үнэгүй электроэнерги үгэдэг ушарһаа
байдаг.

Зургаадахи табанжэл соо гидроэлек
дые бариха хэрэгтэ ехэ анхарал хандуу
роэлектростанцинуудай хүсэниинь таба
дахин нэмэхэ.

Волга ба Кама мүрэнүүдэй энергети
ашаглаха хүдэлмэри СССР-эй Европейс
жэ үргэлжэлүүлэгдэхэ байна. Куйбыше
ско, Сталинградска, Молотовско, Воткин
электростанцинуудай барилгые дүүргэхэ
Волгодохи—Саратовска, Чебоксарска ба
Нижне-Камска гидроэлектростанцинууд б

Сибирьтэ айхабтар ехэ гидроэлектрост
Ангара мүрэн дээрэ—Братска, Енисей мү
Красноярска станцинуудые бариха хүдэ
далайсатайгаар ябуулагдахань. Тус туст
200 мянган киловатт хүсэтэй эдэ гидроэл
нууд Куйбышевска, Сталинградска элект
дай хамтадаа үйлэдбэрилһэнэй шэнээн
жэл бүри үгэхэ. Электрын хүсэ ехээр хэрэ
олон үйлэдбэринүүдые эмхидхэхын тула
станцинуудай үнэгүй электроэнерги ашаг
раалагдана.

Тепловой электростанцинуудай барилга
лэбэл, ехэ дарасатай, угаа халуун уурал

(*Үргэлжэлэлынь 3-дахи нюур*

СОВЕТСКЭ СОЮЗАЙ КОММУНИСТИЧЕСКЭ ПАРТИИН XX СЪЕЗД

СССР-эй арадай ажахые 1956—1960 онуудта хүгжөөхэ зургаадахи табанжэлэй түсэб тушаа КПСС-эй XX съездын Директивэнүүд

СССР-эй Министрнүүдэй Соведэй Түрүүлэгшэ нүхэр Н. А. БУЛГАНИНАЙ элидхэлэй үргэлжэлэл

[illegible] 100, 150 ба 200 мянган киловатт [illegible]нуудhаа бүридэдэг ехэ электростанци[illegible] зорилго табигдана. Иимэ томо электро[illegible] хүсэтэй электростанцинуудhаа [illegible] байдаг.

[illegible] хүсэ дамжуулха олон тоото утаhа [illegible] табанжэл соо татагдаха ёhотой. [illegible] хүгжэжэ захалhан түрүүшын [illegible]нуудые электрическэ утаhа шэжэ[illegible] хүдэлмэри зарим районуудта [illegible]. Саашадаа районуудай энергосисте[illegible] холбогдоhон ба районууд хооро[illegible] системэнүүд бии болгогдоhон юм.

[illegible] табанжэл соо СССР-эй Европейскэ ху[illegible] энергетическэ нэгэ ниитэ системэ [illegible] ба шухала зорилго табигдаа. [illegible] мянган вольт напряженитэй электродам[illegible]дээр Куйбышевскэ, Сталинградска [illegible]нуудые Центрын, Урда зүгэй ба [illegible] дамжуулдаг системэнүүдтэй нэгэдхэхэ [illegible]

[illegible] нэгэ ниитэ системэ болгогдон [illegible] оронoй Европейскэ хубидахи электро[illegible] Советскэ Союз дотор үйлэдбэрилэгдэхэ [illegible] хахад шахууе 1960 ондо үй[illegible] болоно.

[illegible] табанжэл соо центральна Сибириин нэ[illegible] системэ байгуулха хүдэлмэри [illegible] системэ Ангара ба Енисей мүрэнүүд [illegible]нуудые Кузбассай, Ново[illegible], Красноярскын уралай болон [illegible] хүдэлдэг электростанцинуудтай нэгэд[illegible]

[illegible] энергетическэ системэнүүдые эмхид[illegible] хүсөөр хангалтгүй бүри найдам[illegible] станцинуудай хүдэлмэрии экономическа [illegible] hайжаруулха, дундуур ба багахан хүсэ[illegible] багатайшаг олон электростанцинуудай [illegible] электростанцинуудые бариха, мүнөө элек[illegible] байдаг шэнэ районуудые элек[illegible] арга олгохо.

[illegible]станцинуудые олоор бариха ба [illegible] зургаадахи табанжэлэй гайхамшаг [illegible] байна. Бүхы дээрээ хоёр—хоёр хахад [illegible] хүсэтэй атомна хэдэн электростан[illegible] гэжэ Директивэнүүдэй проектээр ха[illegible] ГОЭЛРО гэдэг суута түсэбөөр [illegible] бүхы электростанцинуудай хүсэ шада[illegible] дахин шахуу үлүүлхэ юм.

[illegible] промышленность. Промышленностиин ба [illegible] элдэб hалбаринуудта химиин үүргэ ба [illegible] ехэ боложо байнхай. Химическэ про[illegible] түргэн хүгжэлтэнь техниче[illegible] шухала нүхэсэл болоhоор үни[illegible]

[illegible] промышленностиин мүнөөнэй байдалынь [illegible] хангажа шадахагүй байна, тиимэhээ [illegible] соо тэрэнэй хүгжэлтые түргэдхэ[illegible]лагдаа.

[illegible] культурануудай ургаса дээшэлүүл[illegible] үтэгжүүлтэнүүдые бүри ехээр үйлэдбэ[illegible] промышленностиин энэ hалбариин тон шу[illegible] нэгэн болоно. 1960 он дотор мине[illegible] үйлэдбэрилгэ 20 миллион шахуу [illegible] юм, энэнь 1940 оной хэмжээе [illegible] оной хэмжээе хоёр дахинhаа ехээр [illegible]

[illegible] ургамалнуудые гэмтээдэг хоротодтой, [illegible] үрэ ехэтэй, шэнэ хоро химика[illegible] үйлэдбэрилгэ эмхидхэхэ, тэрэшэлэн хүдөө [illegible]нуудай таригадахи буртаг үбhэ [illegible] гаргалтые эрид ехээр хорооhын тү[illegible] үгы хэхэ зэрэгсэлнүүдые олоор бүтээн [illegible]

[illegible] спирт, хэмэл каучук, хайлуулдаг зүйл[illegible]нүүд, мылын орондо хэрэглэгдэдэг эр[illegible] зүйлнүүд, нефтээр ба байгаалиин га[illegible] химическэ ондоошье хэрэгсэлнүүдые [illegible] бүтээн гаргалга—химическэ промышлен[illegible] зорилго болоно. Мүнөө тиимэ юумэ[illegible] ороохо таряа, хартаабха, өөхэ гарга[illegible]. Нефтиин ба байгаалиин газай үлэгдэлнүүд[illegible] зүйлнүүдые үйлэдбэрилжэ, ороохо [illegible] тоhо техническэ хэрэгтэ таргашал[illegible] табанжэл соо ехээр хороохо, сааша[illegible] болоулха ябадал хангаха ёhотойбди.

[illegible] промышленностиин хүдэлмэрилэгшэд үр[illegible] зүйлнүүдые: хэмэл торгон, гутал, галан[illegible] бүтээн гаргахын тула шухала юумэ [illegible] болохо зэргэтэй. Хэмэл утаhа үй[illegible] шухала материалнуудые бүтээн [illegible] табанжэл соо 6 дахин шахуу ехэ болгохоор [illegible]

[illegible] бүтээлгэдэ, радиотехникэдэ, авиацида шу[illegible] материалнуудай ассортиментые үргэдхэхэ, [illegible] бүри ехэ болгохо, тэрэшэлэн электри[illegible] гарадаггүй эрхим шанартай мате[illegible] бүтээхэ, тэрэшэлэн машинануудые ба он[illegible] хүнгэн болгодог, үнгэтэ металл [illegible] арга олгодог пластмассуйлэдбэрилхэ хэрэг[illegible]

[illegible] ажахыда автомобилиин шинэ үшөөл ехээр [illegible]. Автомашинануудые 2 дахин олоор [illegible] болохо гэжэ Директивэнүүдэй проск[illegible] даалгабариие багашагаар үгтэнхэй [illegible] гэжэ химическэ промышленностиин [illegible] мэдэхэ ёhотой.

[illegible] металлургиин, түлишын ба химическэ [illegible] хүгжэлтэнь түүхэй эдэй элбэг баян [illegible] эринэ. Манай оронoй малтан абадаг [illegible] элдэб янзын ашагта малтамалнуудай [illegible] ехэ запасуудтай юм. Советскэ Союз[illegible], марганецын руданууддай, зэдэй, сагаан [illegible], боксидай, никелиин, вольфрамай, калийна [illegible] фосфорой шэнжэлэгдэмэл запасай талаар [illegible] нэгэдэхи hуури эзэлнэ.

[illegible] шэнжэлэн бэдэрэлгын хүдэлмэри үр[illegible] ябуулагдажа нүүрhэнэй, нефтиин, хара, үн[illegible] металлнуудай рудагай, бусад ашагта [illegible] ехэ запастай шэнэ газарнуудые оло[illegible]. Тэрэнэй үндэhөөр манай хүндэ про[illegible] томо предприятинууд тогтоогдон бай[illegible] байна.

[illegible]геологуудай табьяае үндэрөөр сэгнэхэ хэрэг[illegible] үнгэрэгшэ табанжэл соо hайнаар ажал[illegible] бэшэ амжалта туйлаа. Жэшээлхэдэ, Кус[illegible] дотор түмэрэй рудагаар, энергетиче[illegible] ба боксидуудаар баян шэнэ газарнууд [illegible] промышленни талаар ашаглахада тон зохистой. Геологиин ба газарай баялигуудые сахин хамгаалха министерствын тоо мэдээнэй ёhоор, Кустанайн уурхайнуудтахи түмэрэй рудагай нөөсэнь Уралай (Магнитна хадые оруулалсан) түмэрэй рудагай шэнжэлэгдэhэн нөөсэhөө үлүү ехэ байна гэжэ хэлэбэл, шэнжэлэн олоhон шэнэ газарнуудай удхашанар эли болохо.

Жэл соо 10 миллион тонно руда үтэхэ хүсэтэй, түмэрэй рудагай промышленностиие Кустанайда эмхидхэхэ, боксидай ехэ рудник, алюминиин завод бариха, тэрэшэлэн энергетическэ нүүрhэ ехээр малтан абаха хүдэлмэри эмхидхэхэ гэжэ Директивэнүүдэй проект соо хараалагданхай.

Якутска АССР-эй урда районуудта, Зүүн Забайкалиин районуудта коксологдодог нүүрhэтэй түмэрэй рудатай шэнэ, ехэ уурхайнууд олдоо.

Украинын зүүн хубида, Ставропольско хизаарта, Хойто Урал шадархи нютагуудта байгаалиин газаар баян газарай олдоhон ябадал ехэ удхашанартай.

Якутска АССР-тэ алмазаар баян газарнуудые олоhон ушар hүүлэй жэлнүүдэй гайхамшаг нээлтэ болоно:

Нефтьтэй, газтай, коксологдодог нүүрhэтэй, хара, үнгэтэ, шухаг металлнуудтай, мүн бусад ашагта малтамалнуудтай шэнэ газарнуудые экономическа элдэб районуудта, түбхын түрүүн оронойнгоо зүүн зүгтэ бэдэрхэ, шэнжэлхэ шухала. Энэмнай малтан абадаг промышленностиие тон зүбөөр хубаарилан хүгжөөхын тулада, ашаглагдажа ба баригдажа байhан предприятинуудые удаан саг соо хүрэхэ шэнжэлэгдэмэл ашагта малтамалнуудай нөөсөөр хангахын тулада шухала байна.

Машина бүтээлгэ. Техническэ талаараа тон hайн түхеэрэлгэ ба приборнуудые зохёохо, бүтээн гаргаха хэрэгтэ гээгдэл тохёолдуулhанайнгаа түлөө машина бүтээлгын министерствонууд үнгэрэгшэ жэлдэ Центральна Комитедэй июльскэ Пленум дээрэ эрид шанга ба зүб шүүмжэлэлдэ ороhон юм.

Машина бүтээдэг үйлэдбэри, түрүүшын ээлжээндэ станогуудые ба зэр зэмсэгүүдые бүтээдэг промышленность, өөрынгөө хүгжэлтын талаар промышленностиин бусад hалбаринуудые ахижа түрүүлхэ ёhотой. Тиимэhээ, машина бүтээлгын ба металл үйлэдбэрилгын продукциие зургаадахи табанжэл соо 80 процентээр нэмээхэ гэжэ хараалагдаа.

Шэнэ табанжэл соо машина бүтээлгын промышленностиин урда ехэ зорилгонууд табигдана. Богонихон болзор соо машина бүтээлгын заводуудые үндэр бүтээсэтэй түхеэрэлгэнүүдээр зэбсэгжүүлхэ хэрэгтэй. Нэн түрүүндэ металл отолдог станогууд тухай, кузнечно-прессэй болон шудхалгын машинанууд тухай, автоматическа болон автоматическа шахуу лининүүд тухай хэлэгдэнэ гээшэ.

Металл отолдог станогуудые бүтээн гаргалга табанжэл соо хоёр дахин шахуу ехэ болгогдохо ёhотой. Станогуудые бүтээн гаргалгын ниитэ тоо дотор металл отолдог үлэмжэ hайн шанартай станогуудынь хахадhаа бага бэшэнь байха ёhотой. Жэшээлхэдэ, отолдог олон зэбсэгүүдээр нэгэ доро детальнуудые үйлэдбэрилхэ арга олгодог агрегатна станогууд хоёр хахад дахин шахуу олон болготдохо ёhотой, тиихэдэ автоматическа болон автоматическа шахуу лининүүд, автоматическа цехүүд болон заводуудта хэрэглэгдэхэ түхеэрэлгэнүүд, тухайлхада 5 дахин олон болохо.

Табанжэл соо кузнечно-прессэй түхеэрэлгэнүүдые үйлэдбэрилгэ, тухайлхада, 2 дахин ехэ болгогдохо, тиихэдэ хүндэ прессүүдые бүтээлгэ — 4-hөө үсөөн бэшэ дахин ехэ болгогдохо гэhэн зорилго табигдана. Дабталгын хуушарhан балтануудай орондо хэдэн мянган тонно хүсэтэй дабталгын механическа прессүүдые нэбтэрүүлхэ шухала. Энэ хадаа нарин hайн хэбүүдые бүтээлгын түрүү шэнэ технологиие хэрэглэхэ, бүтээгдэхэ зүйлнүүдэй ажалые хороохо ба металл гаргашалтые горьтойгоор бага болгохо арга олгохо байна.

Шудхалгын цехүүдтэ формовщигуудай, шудхалаашадай, обрубщигуудай хүндэ ба бүтээсэ багатай гар ажалые машинануудай хүсөөр хэхэ шухала. Энээнтэй дашарамдуулан мүнөө үеын шудхалаагай түхеэрэлгэнүүд 8 дахин ехээр бүтээгдэхэ ба оронoй элдэб районуудта түсхай мэргэжэлтэй болоhон шудхалгын цехүүд болон заводууд олоор баригдаха ёhотой болоно.

Шудхалгын үйлэдбэриие шэнэ техническэ үндэhэ hуури дээрэ зэбсэгжүүлгэ хадаа бага зэргын механическа заhабари хэрэглэдэг hайн шудхалаануудые гаргаха арга олгохо байна. Энэ хадаа деталь отолголгын хэдэн арбаад мянган станогуудые сүлөөлхэ ба мүнөө үедэ зоргоодоhон болготдодог хэдэн зуу мянган тонно металл алмаха байна.

Арадай ажахын бусад hалбаринуудта зорюулан үлэмжэ hайн түхеэрэлгэнүүдые байгуулха талаар машина бүтээлгын урда тэрэшэлэн шухала зорилго табигдана.

Машина бүтээгшэд хадаа дэлхэйн техникын эрхим туйлалтануудhаа дутахагүй, үндэр бүтээсэтэй механизированнэ болон автоматизированнэ прокатна элдэб станогуудаар металлургиие хангаха ёhотой.

Горно-рудна болон нүүрhэнэй промышленность хүсэтэ шэнэ машинануудые абаха ёhотой. Үнгэрэгшэ табанжэл соо 14 кубометр удхууртай алхалдаг экскаваторнууд-драглайнууд бүтээгдэhэн байгаа. Эдэ машинанууд хадаа час соо 800 кубометр газар малтаха хүсэтэй юм. Шэнэ табанжэл соо машина бүтээгшэд час соо 1200 кубометрhээ дээшэ газар малтаха хүсэтэй үшөө ехэ бүтээсэ туйладаг экскаваторнуудаар металлургнуудые, нүүрhэшэдые, барилгашадые хангаха ёhотой. Эдэ экскаваторнуудые хангахын тулада 40—50 тонно ашаа тээхэ хүсэтэй автосамосвалнууд хэрэгтэй болохо байна. Иимэ хүсэтэ автосамосвалнуудые автомобильна промышленность зургаадахи табанжэл соо бүтээхэ ёhотой.

Тепловой электростанцинуудта хэрэгтэй болохо айхабтар ехэ хүсэтэ энергетическэ түхеэрэлгэнүүдые байгуулха талаар орёо бэрхэ зорилгые машина бүтээгшэд шиидхэхэ ёhотой болоно. Час соо 900 тонно хүрэтэр уурал таргаха котёлнуудтай хамта 200—300 мянган киловатт хүсэтэй ууралай турбинануудай конструкци зохёогдохо ба үйлэдбэрилэгдэжэ эхилхэ ёhотой. Тус агрегадууд дотор ууралайнь дараса 300 атмосферэ болохо, тиихэдэ температурань 650 градуста хүрэхэ болоно.

Үнгэрэгшэ табанжэл соо энерго-машина бүтээгшэд Куйбышевска гидростанцида хэрэгтэй 105 мянган киловатт хүсэтэй гидравлическа турбинануудые байгуулаа. Зургаадахи табанжэл соо тэдэнэр бүри ехэ хүсэтэй турбинануудые байгуулха ёhотой болоно. Тус бүридөө 200 мянга гаран киловатт хүсэтэй турбинанууд Братска гидроэлектростанцида хэрэгтэй болохо. Энэ машина ямар гээшэб гэжэ ойлгожо абахын тулада иимэ сасуулалта хэжэ болоно гэбэл: гансахан табан тиимэ гидротурбинанууд революциин урда тээхи Россин бүхы электростанцинуудай хүсэндэл адли хүсэтэй байха юм. Тиихэдэ тиимэ табан турбинануудай үйлэдбэрилhэн электроэнерги хаанта Россида үйлэдбэрилэгдэдэг байhан бүхы электроэнергиhээ гурба хахад дахин ехэ болохо байна.

Табанжэл соо ууралай, гидравлическа болон газова турбинануудые бүтээн гаргалга, турбинануудта хэрэгтэй электрическэ генераторнуудые, тэрэ тоодо айхабтар ехэ хүсэтэй — 300 мянган киловатт хүрэтэр хүсэтэй ууралай турбинануудта хэрэгтэй генераторнуудые—водородно аргаар хүргэдэг шэнэ системэтэй генераторнуудые горьтой ехээр бүтээн гаргаха гэжэ Директивэнүүдэй проект соо хараалагданхай.

Станогууд, машинанууд болон элдэб түхеэрэлгэнүүдэй конструкци бэлдэхэдээ ба тэдэниие үйлэдбэрилхэдөө машина бүтээгшэд машинануудай конструкцинуудые hайжаруулха аргаар, прокадые арьбалха ба металлые пластмассаар hэлгэхэ аргаар металлай удельнэ гаргашые бага болгохо ябадалда онсо анхарал табиха ёhотой.

Бидэнэр хэрбээ элдэб олон янзын ба тон hайн приборнууд болон радиотехническэ зүйлнүүдээр элбэг байгаагүй hаа, үйлэдбэриин процессүүдые автоматизацилха гэhэн шухалын шухала зорилгонуудые амжалтатайгаар шиидхэжэ шадахагүйбди.

Прибор бүтээлгын промышленностиин үйлэдбэриин хүсэнүүдые үргэдхэн ехэ болгохын тулада түсхай мэргэжэлтэй 32 завод баригдаха ба научно-шэнжэлэлгын болон лабораторно хэрэг hайжаруулагдаха байна.

Промышленностиин энэ hалбариие hайнаар хүтэлбэрилхэ гэhэн зорилготойгоор Машина бүтээлгын ба прибор бүтээлгын министерство хоёр министерство — Прибор бүтээлгын ба автоматизациин хэрэгсэлнүүдэй министерство, мүн Машина бүтээлгын министерство—болгогдон хубаарилагдаа.

Прибор бүтээлгын промышленностиин эгээн шухала ба түргэнөөр шиидхэгдэхэ ёhотой зорилгонуудай нэгэн хадаа тоо бодолгын хүдэлмэринүүдые болон үйлэдбэриин процессүүдые автоматизацилгын шэнэ хэрэгсэл мүн болодог, түргэнөөр бүридхэлгын-математическа машинануудые бүтээн гаргажа, наукын болон үйлэдбэриин хэрэгсэлнүүдые хүсэд хангаха ябадал болоно.

Элдэб олон ушарта радиолампануудай орондо амжалтатайгаар хэрэглэгдэдэг, эрхим шанартай полупроводниково шэнэ приборнуудые үйлэдбэрилхэ ябадалда радиотехническэ промышленностиин хүдэлмэрилэгшэд онсо анхаралаа хандуулха ёhотой. Полупроводниково приборнууд радиолампануудта орходоо нилээд бага хэмжээтэй ба шэгнүүрээр бага байжа, радиоаппаратурын, бүридхэлгын-математическа машинануудай болон бусад тодхолгонуудай найдамтай hайнаар хүдэлмэрилхэ ябадал хангадаг.

Полупроводниково приборнуудые үйлэдбэрилхэ ябадалда горьтой анхарал хандуулха хэрэгтэй. Зүгөөр, Радиотехническэ промышленностиин министерство тэдэниие үйлэдбэрилхэ хэрэгые болоошогүй удаанаар пүдална, тиихэдэ Үнгэтэ металлургиин министерство энэ хэрэгтэ зорюулан химическэ сэбэр материалнуудые тон багаар үйлэдбэрилэн гаргана.

Табадахи табанжэлэй үедэ **барилгын материалнуудые** үйлэдбэрилгэ горьтой ехэ болоо. Тиибэ ябабашье, барилгын материалнуудаар арадай ажахын хэрэгсэл үшөө хүсэд хангагданагүй. Цемент, ханын болон хушалтын материалнууд, сонхын шэлшье ехээр дутана.

Түргэнөөр, үнэ багатайгаар ба hайнаар барилга хэхын тулада индустриальна арга үргэнөөр хэрэглэхэ, хабсаргагдадаг түмэр бетон хэрэглэхэ ябадалые үргэдхэхэ гэжэ мүнөө бултанда мэдээжэ болоhхой. Энэ хадаа цемент ехээр үйлэдбэрилдэг болохые эринэ.

Бидэнэр 1940 ондо 6 миллион шахуу тонно цемент үйлэдбэрилhэн байнабди, 1955 ондо—22 миллион үлүүтэй тонно, тиихэдэ 1960 ондо цемент үйлэдбэрилгые 55 миллион тонно хүрэтэр ехэ болгохо гэжэ хараалагдана. 1955 ондо США 52 миллион шахуу тонно цемент үйлэдбэрилөө гэжэ сасуулхын тулада хэлэжэ болоно.

Зургаадахи табанжэл соо хабсаргагдадаг түмэр бетонно конструкци үйлэдбэрилгэ 6 дахин шахуу ехэ болохо, гоёолтын материалнуудые, шифер, санитарно-техническэ зүйлнүүдые болон барилгын бусад хэрэгсэлнүүдые үйлэдбэрилгэ хоёр дахинhаа үлүүгээр ехэ болгогдохо байна.

Ой модоной промышленность тухай. Советскэ Союз хадаа ой модоор дэлхэй дээрэ эгээн баян гүрэн мүн болоно. Манайда модо бэлэдхэлгэ үргэнөөр ябуулагдана. Жэшээлхэдэ, үнгэрэгшэ жэлдэ 300 миллион шахуу кубометр модон бэлдэгдэhэн ба зөөгдэhэн байха юм.

Зүгөөр модон материалнууд нэн түрүүндэ дайшье арьбалалтагүйгөөр гаргашалдаг дээрэhээмнай манайда дуталдана. Манай эндэхидэл адляар модые тиимэ гамгүйгөөр үридэг, гаргашалдаг ябадал гэжэ дэлхэй дээрэхи нэгэшье орондо байхагүй. 1 миллион түхэриг сэнтэй барилга-хабсаралгын хүдэлмэридэ манай барилгашад 480 кубометр модо гаргашална, тиихэдэ манай ханинарта — арадай демократиин оронуудта, жэшээлхэдэ, энэ гаргаша нилээдгүй бага байха юм.

Түрүүшын ээлжээндэ бетон болон түмэр-бетон үлэмжэ үргэнөөр хэрэглэхэ аргаар модо арьбалха хэрэгтэй.

Арадай ажахые модоор хангаха хэрэгтэхи таhалдалай гол шалтагаануудай нэгэн хадаа эгээл ехээр модо бэлэдхэгшын — Ой модоной промышленностиин министерствын түсэбөө хододоо дүүргэдэггүй ябадал мүн болоно. Гансал табадахи табанжэлэй үедэ тус Министерство 80 шахуу миллион кубометр хэрэгсэлэй модо арадай ажахыда дутуу үгөө.

Үйлэдбэриин базануудые хүгжөөхэдэнь Ой модоной промышленностиин министерстводэ саг үргэлжын туhаламжа хүргэгдэдэг байhан ба хүргэгдэнэшье. hүүлэй табанжэл соо ой модоной промышленностьда 12,5 миллиард түхэригэй капитальна гаргаша хэгдээ. Модо бэлэдхэлэй гол хүдэлмэриие механизацилга горьтойгоор үргэдхэгдэhэн байна. Гэбэшье, Ой модоной промышленностиин министерство туhалбариин хүдэлмэринүүдые үшөөл муугаар механизацилhан дээрэhээнь олон хүдэлмэришэд ой соо гараар хүдэлмэрилхэ болоно.

Зургаадахи табанжэл соо гол түлэб ой модоор баян районуудта хэрэгсэлэй модо зөөлгын хэмжээе Ой модоной промышленностиин министерствын талаар 42 процент ехэ болгохо, тус районуудта модо хюрөөдэлгые горьтойгоор хүгжөөхэ гэжэ хараалагдана.

Ой модоной промышленностиин шухалын шухала зорилго хадаа модо бэлэдхэлэй хүдэлмэринүүдые комплексноор механизацилгые шиидхэлгэ, хүдэлмэришэдэй саг үргэлжын кадрнуудтай болгожо, ой соо түхэрөөн жэлдээ хүдэлмэрилхэ ябадал эмхидхэхэ хэрэг мүн болоно.

Саарhанай болон модо үйлэдбэрилгын промышленность Ой модоной промышленностьтай нигта холбоотой байха юм.

Зургаадахи табанжэл соо целлюлозно шэнэ заводуудай, картонно фабрикануудай барилгые үргэнөөр ябуулха ба мүнөө ашаглагдажа байhан целлюлозно болон саарhанай хэдэ хэдэн предприятинуудые шэнэдхэн байгуулха гэжэ хараалагдана. Энэ хадаа целлюлозно болон саарhа бүтээн гаргалгые горьтойгоор ехэдхэхэ арга олгохо байна. Типографска болон газетэ саарhа үйлэдбэрилгэ нэгэ хахад дахин ехэ болгогдохо, тиихэдэ картон үйлэдбэрилгэ — 2,8 дахин ехэ болгогдохо байна.

Урдань бидэнэр целлюлозно заводуудые болон саарhанай фабрикануудые ехэнхидээ ой модотой районуудта баридаг ба оронoй бүхы заха хизаарнуудта хүрэтэр холо газарта үгаа ехэ саарhа болон картон зөөдэг байгаабди. Хулhанай ехэ ресурснуудые хэрэглэхын тулада зургаадахи табанжэл соо целлюлозно заводууд болон картон үйлэдбэрилгын предприятинуудые барилга ой модогүй районуудташье үргэнөөр ябуулагдаха ёhотой. Энэ хадаа орон доторoo саарhа болон картон элбэг болгохо ба энэ продукци холо газарта зөөхэ ябадалые хороохо арга олгохо байна.

Зургаадахи табанжэл соо модон хайрсагуудай хахад шахууень картоноор hэлгэхын тулада саарhанай промышленность амhартын картон үйлэдбэрилгые үргэнөөр дэлгэрүүлхэ ёhотой. Иигэжэ бидэнэр жэл бүри 7 миллион шахуу кубометр модо арьбалха байнабди.

Хүнгэн ба эдеэ хоолой промышленностиин хамаг бүхы hалбаринуудта үйлэдбэриие үргэнөөр дэлгэрүүлхэ зорилго зургаадахи табанжэл соо шиидхэгдэхэ ёhотой болоно. Тиигэжэ промышленна болон эдеэ хоолой зүйлнүүдые таhалгаряагүйгөөр худалдаа наймаанда гаргаха талаар урагшаа шэнэ ехэ алхам хэгдэхэ байна. Энээниие бэелүүлхын тулада бүхы арга болоолгонууд бии.

Түргэнөөр хүгжэжэ байгаа хүндэ индустриинай хүнгэн промышленностиин ашаглагдажа байhаншье, тэрэшэлэн шэнээр баригдажа байhан предприятинуудые техническэ эрхим hайн машинануудаар, түхеэрэлгээр, аппаратураар хангаха байна. Нүгөө талаhаа, хүдөө ажахын бүхы hалбаринуудые дэбжүүлгэ хадаа бүд нэхэлгын, арhа-гуталай, эдеэ хоолой, мяха hүнэй, консервнэ, хүнгэн ба эдеэ хоолой промышленностиин бусад hалбаринуудые хүдөө ажахын бүхы зүйлэй түүхэй эдээр горьтой ехээр хангаха арга олгохо байна.

Эдеэ хоолой промышленностиин хүдэлмэрилэгшэд мяха болон мяханай продуктнуудые, тоhо, сыр, hү ба hүнэй продуктнуудые, загаhа ба загаhанай продуктнуудые, сахар болон кондитерскэ зүйлнүүдые, мүн тэрэшэлэн бүхы зүйлэй консервнүүдые үйлэдбэрилгэ үргэн ехэ болгохо ёhотой. Энээнтэй дашарамдуулан городуудташье, тэрэшэлэн хүдөө ажахын түүхэй эд бэлэдхэлгын районуудташье олон шэнэ предприятинуудые бариха хэрэгтэй болохо.

Үргэн хэрэглэлэй промышленна товарнуудые үйлэдбэрилдэг предприятинуудай хүдэлмэрилэгшэдэй урда шухала зорилгонууд табигдана. Тэдэнэр гутал болон оёдолой зүйлнүүдые үйлэдбэрилгэ нэгэ хахадhаа үлүүтэйгээр үргэдхэхэ, лиинэнэй бүдүүдые, [illegible] арад зоной эрилтын хүсэд хангагдадаггүй эрхим сортын ноохон бүдүүдые бүтээн гаргалгыень горьтойгоор ехэдхэхэ ёhотой.

Хэмэл ба синтетическэ утаhа үйлэдбэрилгые тусгай ехэ хэмжээтэйгээр үргэдхэхэ хэрэгтэй болоно. Зургаадахи табанжэл соо хэмэл утаhа үйлэдбэрилгые ядахын сагта гурба дахин, тиихэдэ синтетическэ утаhа—таба дахин ехэдхэхэ хэрэгтэй.

Часы, велосипедүүд болон мотоциклнууд, оёдолой ба угаалгын машинанууд, радиоприёмнигууд, культурна ажабайдалай болон ажахын хэрэгсэлэй бусад зүйлнүүд гэхэ мэтэ товарнуудые үйлэдбэрилгэ тон ехэ болгохо хэрэгтэй.

Промышленна товарнуудай үйлэдбэриие үргэдхэлтэйгөө хамта хүнгэн промышленностиин хүдэлмэрилэгшэд продукциин шанарые горьтойгоор hайжаруулха ба хаhа саг соонь бүтээн гаргаха ёhотой. Арад зон хадаа хубсаhа хунар, дотор хубсаhа, гутал хаhа саг соонь, сезондо тааруулан худалдажа абаха арга болоолготой байха ёhотой.

Хүнгэн ба эдеэ хоолой промышленностиин бүхы hалбаринуудай хүдэлмэрилэгшэд үйлэдбэриин хүсэнүүдые ашаглаха ябадалые эрид шууд hайжаруулха, түрүү технологиие бүхы хэмжээгээр нэбтэрүүлхэ, үйлэдбэри дотор түүхэй эдэй гээлтэ болохо ябадалые горьтойгоор хороохо уялгатай.

Нүхэдүүд, промышленностиин тус тус hалбаринуудай талаар зургаадахи табанжэлэй гол зорилгонууд иимэ байна.

Промышленностьдахи техническэ дэбжэлтэ тухай

Энээнhээ урда тээхи табанжэлнүүдэй үедэ промышленна үйлэдбэриин техникэ манайда ехээр хүгжөөгдэhэн байна. Зүгөөр энэмнай мүнөө үеын байдалда дутамаг болонхой. Техникэ гээшэ нэгэл газартаа байжа шадахагүй, тэрэ хадаа хододоо урагшаа дабшажа байха ёhотой. Шэнэ техникые үргэнөөр нэбтэрүүлhэнэй ашаар бидэнэр ажалай бүтээсые богонихон болзор соо горьтойгоор дээшэлүүлжэ ба үйлэдбэриин хэмжээе үргэдхэжэ шадаха байнабди. Тиимэhээ промышленность дотор саашанхи техническэ дэбжэлтэ туйлаха талаар Директивэнүүдэй проект соо заагдаhан зорилгонууд онсо ехэ удхашанартай болоно.

Промышленностиин талаар партиина, советскэ болон ажахын организацинуудай шухалын шухала зорилго хадаа арадай ажахын түсэбүүдые дүүргэхэтэй хамта үйлэдбэриин техническэ хэмжээе бүри ехээр дээшэлүүлхын, техническэ дэбжэлтэ туйлахын түлөө эсэшэ сусашагүй тэмсэл мүн болоно гэжэ Центральна Комитедэй июльскэ Пленум зааhан байха юм.

Мүнөө үедэ промышленностьдахи техническэ дэбжэлтэ туйлаха гээшэ юун гэhэн удхатайб?

Техническэ дэбжэлтэ гэжэ электрификацитай таhаршагүй холбоотой юм, нэн түрүүндэ машинанууд болон түхеэрэлгын паркые саг үргэлжэ hайжаруулха, үйлэдбэриин үлэмжэ hайн технологиие нэбтэрүүлхэ, үйлэдбэриин процессүүдые комплексноор механизацилха ба автоматизацилха, бии байгаа түүхэй эдэй болон энергетическэ ресурснуудаа үлэмжэ хүсэдөөр ба ашаг ехэтэйгээр хэрэглэхэ, эдэ бүгэдын эсэстэ эрхим шанартай продукци бүтээн гаргаха ябадалаа таhалгаряагүй дээшэлүүлхэ гэhэн удхатай.

Зүгөөр техникэ — машинанууд, станогууд болон бусад түхеэрэлгэ хадаа хэрэгэй миин нэгэ талань болоно.

(Үргэлжэлэлынь 4-дэхи нюурта)

СОВЕТСКЭ СОЮЗАЙ КОММУНИСТИЧЕСКЭ ПАРТИИН XX СЪЕЗД

СССР-эй арадай ажахые 1956—1960 онуудта хүгжөөхэ зургаад табанжэлэй түсэб тушаа КПСС-эй XX съездын Директивэнүү

СССР-эй Министрнүүдэй Соведэй Түрүүлэгшэ нүхэр Н. А. БУЛГАНИНАЙ элидхэлэй үргэлжэл

Энэ техникые зүбөөр хэрэглэхын, техническэ дэбжэлтын түргэн темп хангахын тулада эрхим мэргэжэлтэ хүдэлмэришэдэй, технигүүдэй, инженернүүдэй, эрдэмтэдэй кадрнуудые бэлдэхэ тухай саг үргэлжэ анхарал табиха, наукые таһалгаряагүй хүгжөөхэ, үйлэдбэриин эмхидхэлые һайжаруулха шухала.

Техническэ дэбжэлтын талаар манай туйлалтануудые гэршэлһэн үсөөн бэшэ жэшээнүүдые харуулжа болохо байгаа. Зүгөөр мүнөөдэр энээн тухай хэлэгдэхэ ёһотой бэшэ юм. Мүнөө энэ хэрэгтэ байһан дутуу дундануудаа зайсуулхын тулада бүхы оролдолгоёо гаргаха ба зургаадахи табанжэл соо арадай ажахын бүхы һалбаринуудта техническэ дэбжэлтэ түргэн хангаха хэрэгтэй.

Машинанууд болон түхеэрэлгын паркнууд тухай асуудалһаа эхилхэмни.

Нэгэдэхи ба хоёрдохи табанжэлнүүдтэ манай предприятинууд тэрэ үеынхеэр хадань эгээн һайн түхеэрэлгээр зэбсэглэтдэнхэй байгаа. Тус түхеэрэлгынь горьтой хубинь хилын саанаһаа асарагдадаг байһан юм. Тэрэ гэһэнһээ хойшо 20 гаран жэл үнгэрөө. Дайнай үедэ промышленностиие шэнэ түхеэрэлгээр хангалга багахан хэмжээтэйгээр ябуулагдадаг байһан юм. Дайнай хойто тээхи үедэ түхеэрэлгын парк шэнэ станогууд болон машинануудаар нэмээгдээ. Гэбэшье, манай мүнөө үеын станогуудай минута соо мянга табан зуун—хоёр мянган эрьелтэ хэдэг байхадань 150—400 эрьелтэтэйгээр хүдэлмэрилдэг хуушан токарна станогууд манай станочно парк соо үшөөл олон байна. Хүсэд бэшэ автомадууд болон хүсэд автомадууд, точилдолгын, шүдэ гаргалгын болон мүлилгын мүнөө үеын станогууд, мүн тэрэшэлэн кузнечно-прессэй машинанууд манайда үшөө үсөөн байна.

Манай заводуудай шудхалгын түхеэрэлгэнүүд мүнөө үеын хэмжээнһээ гээгдэнэ. Манай машина бүтээлгын предприятинуудай олонхиин хангагдажа байһан шудхалгын машинанууд мүнөө үеын автоматическа түхэлтэй ба автоматическа шудхалгын машинануудта орходоо 3—4 дахин бага бүтээсэтэй байна.

Бидэнэр зургаадахи табанжэл соо машина бүтээлгэдэхи металл үйлэдбэрилгын ба шудхалгын түхеэрэлгын паркые, хүнгэн ба эдеэ хоолой промышленностьдахи технологическа түхеэрэлгые, транспортда ябадаг составые, хүдөө ажахыдахи тракторна болон машинна паркые горьтойгоор шэнэдхэхэ ёһотойбди.

Шэнэ түхеэрэлгэ нэбтэрүүлхэ ба тодхохотойгоо хамта бии байһан парк шэнэдхэн һайжаруулхын түлөө, ашаглагдажа байгаа түхеэрэлгын бүтээсые ехэ болгохын түлөө эрид шууд тэмсэхэ хэрэгтэй.

Хүдэлмэриие хүнгэдхэдэг ба түргэдхэдэг үлэмжэ ехэ хүсэтэ моторнууд болон таарууланууд машинанууд ба механизмуудые зэбсэгжүүлгэ станогуудай, машинануудай бүтээсые ехээр дээшэлүүлдэг байна. Гэбэшье, түхеэрэлгые шэнэдхэн һайжаруулха хэрэг үшөө үргэнөөр табигдаадүй. Министерствонүүд болон түхеэрэлгэнүүдые бэлдэн үгэдэг заводууд түхеэрэлгэеэ шэнэдхэн һайжаруулхадань заводуудта энэ талаар багаар туһална, тиимэһээ тэдэнь олон ушарта бүхы хүдэлмэреэ өөһэдынгөө хүсөөр, гар аргаар шахуу хэнэ. Зүгөөр тиигээдшье байхадань горьтой ехэ ашаг үрэ абтана.

Жэшээлхэдэ, 20 гаран жэл соо хүдэлмэрилһэн токарна хүсэд бэшэ автомадуудта Нэгэдэхи подшипникова завод дээрэ зарим детальнуудай конструкциие һайжаруулхадань станогуудые түргөөр хүдэлмэрилүүлхэ арга олгоо. Тэрэнэй эсэстэ станогуудай бүтээсэ 25 процентээр дээшэлүүлэгдэжэ, голодоһо гаргаха ябадал горьтойгоор бага болоо.

Түхеэрэлгые шэнэдхэн һайжаруулха гээшэ гүрэнэй шухала хэрэг мүн. Партийна болон ажахын организацинууд энэ асуудалда анхаралаа ехээр табиха уялгатай.

Зургаадахи табанжэл соо **үйлэдбэриин** шэнэ, ёһото мүнөө үеын **технологиие** нэбтэрүүлхэ талаар ехэ хүдэлмэри хэгдэхэ ёһотой болоно.

Энэ зорилгын хэр зэргын шухала байһаниие удаадахи жэшээнүүд дээрэһээ хаража болоно.

Эльһэ шабараар хэгдэһэн хэб соо шудхажа, буладай болон шэрэмэй шудхалаануудые абадаг хуушанай бүтээсэ багатай технологи, балтаар дабтажа түмэрые хэбжүүлхэ технологи машина бүтээлгын хэдэ хэдэн предприятинууд дээрэ үшөөл хэрэглэгдэһээр байна. Иимэ технологитой байхада ажал ехээр гаргашалагдадаг ба детальнууд удаадахи шатадаа олон удаа заһагдан хэбжүүлэгдэдэг байна. Тиихэдэнь ехэ хаядаһан гарадаг.

Гэхэтэй хамта шудхалаа болон дабталга хэхэ эрхим һайн шэнэ арганууд хэдэ хэдэн заводууд дээрэ хэрэглэгдэжэ, ажалай бүтээсые хэдэн дахин дээшэлүүлхэ ба металл ехээр арьбалха арга олгоно. Зүгөөр энэ шэнэ арганууд үйлэдбэридэ удаанаар нэбтэрүүлэгдэнэ.

Нүгөөдэ нэгэ жэшээ. Мүнөө үедэ хайламал булад шэрэм хэб соо эюулэгдэнэ. Тиигэжэ абтаһан шудхалаань түрүүн блюмингнүүдтэ хабтайлгагдана, удаань сортовой гү, али листовой прокатна станууд дээрэ заһагдана.

Тиигэжэ байхадань «Красное Сормово» гэжэ завод ба Ново-Тульска металлургическа завод буладые нэгэн доро шудхалгын шэнэ арга шудалаа, тиихэдэнь прокат хайламал буладһаа сэхэ абтана, шудхалаануудые хэбтэ шудхаха ба блюмингнүүдтэ дабтаха хүдэлмэринүүд болюулагданхай.

Хэрбээ энэ һайн аргаар булад эюулэлгые 1960 ондо 12—15 миллион тонно хүргөө һаа, Гостехникын тоолоһоной ёһоор прокат абалгые, тухайлхада, нэгэ миллион тонноор ехэдхэжэ, энэ хэрэгтэ хоёр миллиард шахуу түхэриг арьбалжа болоно.

Булад шудхалтые нэгэн доро ябуулхада хэрэгтэй болохо нэмэлтэ түхеэрэлгын сэнгынь жэл хүрэхэгүй сагай турша соо харюулагдаха байна. Тэрээнһээ гадна, хубаарилан эюулэлгын таһагуудта хүдэлмэришэдэй хүндэ хүшэр гар хүдэлмэри усадхагдаха, булад хайлуулгын цехүүд дотор хүдэлмэрилэгшэдэй тоо үсөөрүүлэгдэхэ, галда шатадаггүй зүйлнүүдые гаргашалга хороогдохо байна.

Үшөө нэгэ жэшээ. Хара металлургиин предприятинууд дээрэ нимгэн сагаан түмэрэй диилэнхи ехэнхинь хуушарһан, механизированнэ бэшэ аргаар үйлэдбэрилэгдэнэ, тиихэдэнь нэгэ тонно нимгэн сагаан түмэр халаагаад, жэгдэлэн хабтайлгахада ба сорт сортоорнь илгахада нэгэ хүн 40 час соо хүдэлмэрилхэ хэрэгтэй болоно, нэгэ тонно тиимэ түмэртэ туулга зайлахада 20 килограмм сагаан туулган хэрэгтэй болохо байна. Тиихэтэй хамта, «Запорожсталь» завод дээрэ хүйтэн аргаар жэгдэлэн хабтайлгаха ба электричествын хүсөөр нимгэн сагаан түмэртэ туулга зайлаха үлэмжэ һайн технологическа процесс хадаа ажалые 25—40 дахин бага болгоно, туулга гаргашалгые хоёр хахад дахин бага болгоно.

Зургаадахи табанжэл соо электричество болон химиие технологическа процессто үргэнөөр нэбтэрүүлхэ, промышленностьда радиоактивна элшые, тусхайлбал, материалнуудай шанар шалгахын ба үйлэдбэриин процессүүдые хүтэлбэрилхын тулада саашадаа хэрэглэхэ хүдэлмэри үргэдхэхэ шухала.

Шэнэ һайн технологическа процессүүд ажалай бүтээсые горьтойгоор дээшэлүүлдэг, продукциин өөрын үные химдаруулдаг ба шанарыень һайжаруулдаг байха юм. Түрүү технологиие үйлэдбэридэ эрид шууд ба түргэнөөр нэбтэрүүлхэ хэрэгтэй.

Техническэ дэбжэлтын шухала шэглэлнүүдэй нэгэн хадаа **хүндэ ба ажал ехэтэй хүдэлмэринүүдые механизацилга** болоно.

Механизациие али болохоор хүгжөөхэ шухала байһан тухай асуудалые Парти, Правительство энээнһээ урдашье табидаг һэн. Зүгөөр, үйлэдбэриие механизацилгын хэмжээн манайда үшөөл дутамаг ба гараар хэгдэдэг ажалай хубинь ехэ байна.

Эндэ нүүрһэнэй промышленность тухай хэлэгдээ һэн. Дайнай хойтохи жэлнүүдтэ нүүрһэнэй промышленность тон олон шэнэ техникэ үнэхөөрөө абаһаншье һаа, энэ техникые хэрэглэхэдэнь үшөөл ехэ дутагдалнууд үзэгдэнэ. Тэдэнэй эгээн ехэ дутагдалынь комплексно механизациие һулаар нэбтэрүүлдэг ябадал болоно. Тиимэһээн технологическа процесс дотор зарим хүшэр хүндэ хүдэлмэринүүд механизировалэгдэнгүй үлэшэнэ. Малтуурниин машинанууд, комбайнууд ба бусад техникэ олон бии байбашье һаа, нүүрһэнэй промышленностьдахи ажалай бүтээсын бага байһанай, нүүрһэнэй өөрынь үнэ сэнгэй ехэ байһанай нэгэ шалтагааниинь энэ болоно.

Промышленностиин хэдэ хэдэн бусад һалбаринуудта, транспорт дээрэ ба барилгада комплексно механизаци хэрэглэлгэ энээнһээшье дээрэ бэшэ байна.

Комплексно механизаци бэелүүлгэ гол түлэб ямар шалтагаанһаа һаатуулагданаб гэбэл, гол шухала ба туһалбариин технологическа процессүүдые хабаадуулдаг машинанудай шухала комплекснууд хэдэ хэдэн үйлэдбэринүүдтэмнай үшөө байгуулагдаагүй байха юм. Зургаадахи табанжэлдэ машина бүтээгшэд энэ шухала зорилгые хам шиидхэжэ орохо ёһотой.

Хүдэлмэринүүдые механизацилга эрид түргэдхэхэ, промышленностиин бүхы һалбаринуудтахи гол шухала ба туһалбариин хүдэлмэриие комплексноор механизацилга ехэ хэмжээндэ бэелүүлхэ шухала гэжэ Директивэнүүдэй проект соо онсолон тэмдэглэгдэнэ, ашаа тээхэ, буулгаха хүдэлмэринүүдые комплексноор механизацилгада тусгаар ехэ анхарал табигдана. Мүнөө үедэ энэ хүдэлмэридэ дан олон хүдэлмэришэд ажаллана.

Механизацилгада орходоо техническэ хүгжэлтын удаадахи, үлэмжэ дээдэ шатань **үйлэдбэриие автоматизацилга** болоно.

Автоматизациин гол удхань юуб гэбэл, хүдэлмэришэнэй бар хүсэн тон багаар гаргагдажа үйлэдбэриин процесс бэелүүлэгдэдэг. Хүдэлмэришэн хүшэр хүндэ ажалһаа сүлөөржэ, гол түлэб ажалай ябасын хойноһоо хиназха уялгатай болодог. Автоматизациин ашаар нэгэ гү, али хэдэн хүдэлмэришэд нилээд олон машинануудые ба механизмуудые хүдэлгэжэ шадаха байна. Автоматизаци хэхэдэ хүдэлмэришэнэй ажалай шэнжэ шанар хубилдаг, тиин саашаа ошохо бүреэ хүдэлмэришэнэй ажал технигэй ба инженерэй ажалда улам дүтэ болохо юм.

Автоматизациие үйлэдбэридэ үргэнөөр нэбтэрүүлгэ хадаа ажалай бүтээсые үзэгдөөгүй ехэ болгохо арга боломжо олгоно, социализмын үедэ ажалшадай культурно-техническэ хэмжээ дээшэлүүлхэдэ туһална. Энээнһээ гадна, автоматизаци болбол продукциин шанар һайжаруулна, тэрэнэй үнэ сэн химдаруулна, мүн тэрэшэлэн үйлэдбэриин процессүүдэй бүри найдамтайгаар, таһалгаряагүйгөөр хэгдэхэ ябадал хангана.

Атомна түхеэрэлгэнүүдтэхи, мүн тэрэшэлэн химическэ ба промышленностиин бусад һалбаринуудтахи хэдэ хэдэн үйлэдбэринүүдэй процессые хүн өөрөө сэхэ хүтэлжэ шадахагүй, харин имагтал автоматизациин ашаар хүтэлжэ болохо юм.

Автоматизациин ямар ехэ аша туһатай байһаниие Днепровско гидроэлектростанциин жэшээ дээрэһээ харахада болоно. Тэндэ 650 мянган киловатт ниитэ хүсэтэй 9 гидротурбинануудые, мүн станциин бусад хэдэ хэдэн механизмуудые халаан соо имагтал 6 дежурна хүдэлгэдэг. Узбекэнергын Орджоникидзевскэ хүүюур дээрэ 2—3 дежурна нэгэ газарһаа дүрбэн гидроэлектростанциие хүдэлгэдэг.

Машина бүтээлгын заводуудташье автоматизаци хэрэглэхэдэ экономическа ехэ ашагтай байна. Манайда бии байгаа мүнөөнэй автоматическа поточно лининүүд хүдэлмэришэдэй тооё, тухайлбал, 5—10 дахин үсөөн болгохо, хэрэгсэлнүүдые хэхэдэ гаргагдадаг хүдэлмэриин мүн тэды шэнээгээр бага болгохо арга олгодог. Автоматизаци болбол промышленностиин бүхы һалбаринуудта хэрэглэгдэхэ ёһотой. Энэ зорилго хүндэ промышленностииншье, хүнгэн ба эдеэ хоолой промышленностииншье урда табигдана.

Автоматизаци бэелүүлхэ хэрэгтэ автоматическаар тоолодог машинанууд илангаяа шухала үүргэ дүүргэхэ ёһотой. Тиимэ машинанууд үйлэдбэриин процессүүдэй эгээн ашагтай гурим өөһэдөө тодорхойлон, тэрэниие сахижа шадаха ба мүн тэрэшэлэн продукциин шанарай талаар даалгабаринуудые тогтоожо, хиналта хэжэ байха байна.

Тиимэ болохолоороо автоматизацилгые хүгжөөлгэ гүрэн түрын ехэ удхашанартай юм. Зүгөөр, энэ шухала хэрэгтэ министерствонүүдэй ба зургаануудай зүгһөө зохихо анхарал табигданагүй.

Үйлэдбэриин процессүүдэй автоматизациие промышленностьда үргэн хэмжээтэйгээр нэбтэрүүлхэ, тус тус агрегадуудые болон операцинуудые автоматизацилгаһаа цехүүдые, технологическа процессүүдые автоматизацилгада, сүм автоматизировалэгдэһэн предприятинуудые байгуулгада түргэнөөр орохо зорилго Директивэнүүдэй проект соо табигдана. Энэ хадаа ажалай бүтээсэ хэмгүй ехэ болгохо арга олгохо байна.

Министерствонүүд ба Гостехникэ болбол арадай ажахын бүхы һалбаринуудта автоматизаци нэбтэрүүлхэ улам бүри эрид шанга хэмжээнүүдые абаха ёһотой.

Түхеэрэлгын паркые шэнэдхэхэтэй, үйлэдбэриин технологи нарижуулхатай, механизаци ба автоматизаци нэбтэрүүлхэтэй хамта, шэнэ машинануудай, түхеэрэлгын материалнууд ба бусад хэрэгсэлнүүдэй **шанарые** һайжаруулха, наука болон техникын эгээн һүүлэй туйлалтануудтай эдэнэй тааараха ябадал туйлаха, харин хуушарһан түхэлэй машинануудые, түхеэрэлгэ ба материалнуудые үйлэдбэриһөө саг соонь хуряан абаад, шэнэ машина түхеэрэлгэнүүдээр ба материалнуудаар һэлгэхэ зорилго табигдана.

Социализмын үедэ техникэ хуушардаггүй юм гэһэн, наукада харша теори манай зарим экономистнуудай дунда хэрэглэгдэнэ гэжэ хэлэхэ хэрэгтэй. Энэ хорото теори «Ехэ Советскэ Энциклопедиин» хуудаһануудташье шурган ороһон байна. Имагтал капиталистическэ ажахыда машинанууд хуушардаг, харин социалистическэ ажахыда «техникын хүгжэлтэнь иигэжэ хуушарха ябадал бии болгодоггүй, энэнь гол фонднуудые амортизацилхада тоодо абтадаггүй» (Б С Э, том 2, нюур 291),—гэжэ тэрэ теори номногшод батална. **(Зал соо шэмээтэй болоно).**

Иимэрхүү «теори» хүгжэсэгүй гээгдэнги ябадалые, хуушарһан юумэ баримталдаг үзэлые үмөөрэн зүбтүүлһэн ушар болоно гэжэ ойлгохонь бэрхэтэй бэшэ юм. Манай ороной түрүү предприятинууд дээрэ туйлагдаһан техническэ эгээн дээдэ хэмжээнтэй таарадаггүй, хуушарһан түхеэрэлгые хэрэглэхэдэ социалистическэ обществодо ашагтай байһан хэбэртэйгээр баталха гэһэн зорилго энэ «теори» урдаа табина. Теэд шэнэ техникэ нэбтэрүүлхэдээ гээгдэхэ гээшэ ниитын ажал дэмы гаргашалха, ажалай бүтээсэ хүгжөөхэ хэрэгые һаатуулха гэһэн удхатай юм гэжэ хэн мэдэхэгүйб.

Техническэ дэбжэлтэ болбол ниитын ажалые алмаха ябадалда хүргэдэг, бага ажал гаргажа, ехэ продукци бүтээхэ арга олгодог. Капитализмтай мүрысөө хэхэдэнь социализмда илалта хангажа байгаа шэнэ техникые хэрэглэхэдэ экономическа талаараа ашагтай байдаг тухай асуудал шэнжэлэн хаража үзэхын орондо, харин манай зарим бирагүй экономистнууд хуушарһан машинануудые хэрэглэхэ ябадал социалистическэ ажахын хүгжэлтын хуулита ёһон хэбэртэйгээр шашалдажа байха юм. «...Экономист болбол хододоо урагшаа тэгүүлжэ, техникые дэбжүүлхын түлөө оролдожо байха ёһотой, тиигээгүй һаа экономист тэрэ дороо гээгдэшэхэ байна, ушарынь хэн урагшаа дабшахаяа хүсэнэгүйб, тэрэ хүн түүхэһээ буруу хараад байна гээшэ: дундуурхи юумэн гэжэ эндэ байхагүй, байжа шадахашьегүй» (Зохёолнууд, том 5, нюур 125) гэһэн сэсэн мэргэн ленинскэ үгэнүүдые тиимэ «экономистнуудта» һануулбал үлүү бэшэ байна.

Техническэ дэбжэлтэ туйлаха хэрэгтэ **наука** илангаяа ехэ үүргэтэй.

Техническэ дэбжэлтые түргэдхэхэ шухала байһан ушар хадаа теоретическэ шэнжэлгэнүүдэй эгээн үргэнөөр хүгжөөгдэхэ, научна шэнэ ехэ нээлтэнүүдэй хэгдэхэ, үйлэдбэриин түрүү дүй дүршэлэй согсологдохо хэрэгые эринэ. Энэ талаар манайда бага бэшэ амжалтанууд бии. Тиигэбэшье, наукын үмэнэ мүнөө угаа ехэ шэнэ зорилгонууд табигдаад байна.

Оронойнгоо ажахы ба культура хүгжөөхэ ниитэ хэрэгтэ манай эрдэмтэд сэгнэгдэшэгүй ехэ туһа нэмэри хээ гэжэ хэлэхэ зуураа, мүн научна хүдэлмэри эмхилхэн табиха хэрэгтэ бии байгаа дутагдалнууд тушаа зааха шухала.

Жэшээлхэдэ, научно-шэнжэлэлгын зарим эмхи зургаанууд, научна зарим нэгэн хүдэлмэрилэгшэд олохон жэлэй турша соо ямаршье аша үрэгүйгөөр хүдэлмэрилжэ байдаг ябадалтай эбсэжэ болохогүй. Хэдэ хэдэн научно-шэнжэлэлгын институдууд ба научна хүдэлмэрилэгшэд үйлэдбэритэй бага холбоотой байна. Научна зарим эмхи зургаануудта һанаа амар, һүрхэйтэһэн ябадал дэлгэрэнхэй. Ажал хэрэгэй аша туһада тиимэ научна эмхи зургаанууд дотор шүүмжэлэлые ба өөрыгөө шүүмжэлэлгые һайса дэлгэрүүлээ һаа, научна проблемэнүүдые творческоор зүбшэн хэлсэдэг болоо һаа, туһатай байха һэн. Наукын хүгжэлтэдэ һаатуулдаг дутагдалнуудые имагтал иимэ аргаар зайсуулжа болохо, жэшээнь, наукын тус тус һалбаринуудые ганса нэгээрээ хүтэлбэрилхэ гэжэ зарим эрдэмтэдэй буруугаар хүсэдэг эрмэлзэлые зайсуулжа болохо байна.

Техническэ дэбжэлтын түргэн темпые хангахын тулада машина бүтээлгэ, прибор бүтээлгэ, электропромышленность мэтын тиимэ һалбаринуудтахи научна хүдэлмэрилэгшэдэй тоо олон болгохо шухала.

Научна хүдэлмэрилэгшэдые бэлэдхэлгын шанар һайжаруулха хэрэгтэй. Аспирантураар дамжуулан научна кадрнуудые бэлэдхэхэ гуримда нилээд заһабари оруулха, эрдэмтэдэй нэрэзэргэ олгохо талаар бүри ехэ эрилтэ табидаг болохо, нэгэ үгөөр хэлэбэл, энэ шухала хэрэгые гуримтай болгохо саг ерээ.

Олохон научна организацинууд научно-шэнжэлэлгын эмхи зургаануудай директорнүүдэй эрхэнүүдые үргэн ехэ болгохо тухай дурадхал хуулита ёһоор, зүб оруулна. Буруу практика бии болоһон дээрэһээ, мүнөө научно-шэнжэлэлгын эмхи зургаануудай директорнүүд научна кадрнуудые зүбөөр хэрэглэхэ тухай, научно-шэнжэлэлгын хүдэлмэринүүдые мүнгэ зөөреэр һомолхо тухай жиирэй асуудалнуудые шиидхэжэ шадахагүй байна.

Центральна Комитедэй июльскэ Пленум дээрэ бидэнэр предприятинуудай директорнүүдэй эрхэнүүдые үргэдхэхэ тухай асуудал шиидхээ һэмди. Министрнүүдэй Совет болбол научно-шэнжэлэлгын эмхи зургаануудай директорнууд тушаашье тиимэ шиидхэбэри абаха ёһотой.

Научна ажал-ябуулгада бэлигтэй хүдэлмэрилэгшэдые хабаадуулхын тула, практическа талаараа үнэтэй, туһатай һайн үрэ дүнгүүдые олон жэл соо үгэдэггүй хүнүүдые научно-шэнжэлэлгын эмхи зургаануудһаа зайсуулхын тула научна хүдэлмэрилэгшэдэй тушаал эзэлхын түлөө конкурснуудые научно-шэнжэлэлгын бүхы институдуудта үе үе болоод лэ хэжэ байха хэрэгтэй.

Наукые улам дээшэнь үргэхын, научно-шэнжэлэлгын хүдэлмэринүүдые бүри далайсатай болгохын тула научна хүдэлмэридэ шэнэ хүнүүдые хабаадуулха, наукада шэнэ амжалтануудые бүри ехээр туйлаха хэрэгтэй. Энээниие хайшан гээд хэхэб?

Хэрбээ бии байгаа научно-шэнжэлэлгын эмхи зургаануудые имагтал үргэдхэхэ гээ һаа гү, али шэнэ эмхи зургаануудые барижа, бии болгохо гээ һаа, ехэ саг хэрэгтэй болохо байна, теэд бидэ хүлеэжэ шадахагүй байнабди. Тиимэһээ промышленна министерствонүүдэй туршалгын-конструкторска бюронуудые ба дээдэ һургуулинуудые научно-шэнжэлэлгын хүдэлмэрнүүдтэ бүри үргэнөөр хабаадуулха хэрэгтэй. Вузуудай ба туршалгын-конструкторска бюронуудай лабораторно базые, промышленностиин лабораторно базые ёһотой гэгшээр бэхижүүлхэ, научно-шэнжэлэлгын хүдэлмэридэ тэдэниие үргэнөөр ашаглаха хэрэгтэй. Энэ замаар ябаха зуураа, орон дотороо научно-шэнжэлэлгын хүдэлмэриие богонихон болзор соо үргэдхэжэ, энээнтэй нэгэн хамта научна кадрнуудай мэргэжэлые нилээд дээшэлүүлжэ болохо юм.

Эрдэм ухаанай тус ба дүтэрхы һалбаринуудта хэгдэдэг хүдэлмэринүүд тухай саг үргэлжэ, үргэнөөр мэдээсэжэ байха гээшэ научна хүдэлмэридэ ехэ удхашанартай. Һанал бодолоо үргэнөөр андалдан хэлсэжэ байгаагүй һаа, наука хүгжэжэ шадахагүй юм. Зүгөөр, материалнуудаа хэтэрхы ехээр нюудаг дээрэһээ олон асуудалнуудаар һаналаа иигэжэ андалдан хэлсэхэнь бэрхэтэй болонхой. Иигэжэ бодомжогүйгөөр нюудаг ушар бэе бэеэ дабталсан хүдэлмэрилхэ ябадалда хүргэдэг, заримдаа үнэн сэхэ бэшэ хүдэлмэрилэгшэдые научна шүүмжэлэлһээ халхалдаг байна. **(Альга ташалга).**

Үнэхөөрөө нюуса байха ёһотой юум
гохо тухай асуудал би табина бэшэ
Дүй дүршэлөө, һанал бодолоо, н
халан абалсажа байха хэрэг манай
гаануудай дунда бодомжотой һайн
рэгтэй, научно-шэнжэлэлгын эмхи з
хоорондын холбоо барисаае, мүн х
нуудай научно-шэнжэлэлгын эмхи
рүү эрдэмтэдтэй холбоо барисаа
рэгтэй. Харин техническэ номууд
далдан абажа, тэдэниие СССР дото
министерствонүүдтэхи, научно-шэнж
гаануудтахи ба предприятинуудтах
дээнүүдые абадаг эмхи зургаану
һайжаруулха, түрүү дүй дүршэлөө
га эмхидхэхэ ябадалые гуримтай б

Академическэ ба тус тус һалба
мянга шахуу институдуудтай, н
лабораторинуудтай, научна бусад эм
манай орон дотор бии болоһон науч
нуудай системэ бүхы дээрээ нэгэтэш
дөөгүй ба тон таатай, гаргаша багат
системэ огто бэшэ гээшэ ха. Оронойн
гаяа Москвада научно-шэнжэлэлгын
дээдэ һургуулинуудай дан олоор, үн
гөөр сугларһан тухайда нүхэр Хрущ
то элидхэл дотор тон зүб хэлээ. Тэрэ
мэлтэ болгон, иимэ онсо тодорхой б
руулхада болохо байна.

Москвада, Ленинградта, Московс
градска областьнуудта министерств
ствонүүдэй научно-шэнжэлэлгын бү
гурбанай нэгэ хубиһаа олониинь, С
нуудай академиин научна эмхи зур
най хоёр хубинь байна. Эдэ эмхи зур
терствонүүдэй ба ведомствонүүдэй
научна бүхы хүдэлмэрилэгшэдэй 60
Наукануудай академиин научна хү
85 процентнь сугларанхай.

СССР-эй Үнгэтэ металлургиин ми
но-шэнжэлэлгын институдуудай гурб
Москвада ба Ленинградта байдаг. Х
доной, саарһанай ба модо болбосоруу
ностиин министерствонүүдтэ мүн лэ
далтай.

Жэшээнь, СССР-эй хара металлург
вын галда шаташагүй зүйлнүүдэй В
та байдаг. Москвада ба Москва шад
дөө ажахын министерствын мори үсхэ
Центросоюзай агнууриин олзобо
СССР-эй Совхозуудай министерствын
ангуудые үсхэбэрилгын ба шуһан эбэр
тула оро үсхэбэрилгын Бүхэсоюзна н
гын лаборатори **(зал соо шэмээтэй бо**
мүн иимэрхүү үсөөн бэшэ бусадшье э
байдаг. Эдэнэр Москвагай ба Ленингра
үйлэдбэриин базагүй байха юм. Хэдэ х
гуулинууд тухайдашье мүн лэ иигэжэ х

СССР-эй министерствонүүд, Госплан,
Наукануудай академи болбол СССР-эй
академиин системынгье, промышлен
вонүүдэй научно-шэнжэлэлгын инстит
дэ һургуулинуудайшье научно-шэнжэ
ри эмхидхэлгые һайжаруулгатай холб
нуудые хаража үзэхэ ба шиидхэхэ, ж
шэнжэлэлгын институдуудай ба вузуу
рые бүри зүбөөр олохо тушаа бодом
табиха ёһотой. Тиихэ зуураа, тэдэ ин
вузуудые үйлэдбэриинь базада дүтэ б
хараадаа абаха зэргэтэй.

Манай орон дотор наука саашада
эгээн зохид һайн эрхэ нүхэсэл бии. А
хүгжөөлгэдэ туһалха, коммунистическэ
гуулгада эдэбхитэйгээр хабаадалсаха г
дэг дээдэ мэргэжэлтэй научна хүдэлм
найда тон олон. Энэ ехэ хүсэеэ имагта
бөөр эмхидхэхэ, манай научна кадрнууд
туһаламжа үзүүлжэ байха хэрэгтэй.

Промышленность дотор тусхай м
хамжажа үйлэдбэрилхэ ажал ехэ
Директивэнүүдэй проект дотор хара
мышленностьдахи техническэ дэбжэлт
грамма бэелүүлхэ хэрэг энээнһээ и
байна.

Нэгэ янзын продукци саг үргэл
лэдбэриин аргаар олоорнь бүтээдэг бо
нэй бүтээсэ ехэтэй техникэ бүри һайн
жэ шадаха байна. Тусхай мэргэжэлтэй
жа үйлэдбэрилхэ ябадал эгээл энэ зор
лагданхай.

Табанжэлнүүдэй үедэ манай промыш
хай мэргэжэлтэй болгохо талаар зарим
туйлагдаа. Гэбэшье, энэ хэрэгтэ үшөөл
нууд бии. Үнгэрөөшэ жэлэй июльдэ
ральна Комитедэй Пленум дээрэ эдэ ду
гэгшээр шүүмжэлэгдэһэн, промышлен
бүри тусхай мэргэжэлтэй ба хамжажа
болгохо тушаа ехэ хэмжээ-ябуулгану
һан байна.

Министерствонүүдые бүри нари
мэргэжэлтэй болгохо нэгэ янз
тэндэ бүтээдэг болохо зорилготой
бодото хэмжээнүүдые Пленумэй һүүл
Центральна Комитет, СССР-эй Минис
абаһан байна. Энэ хадаа дизельнүүды
ба бусад зарим хэрэгсэлнүүдые бүтээх
баадана. Теэд эдэ бүгэдэ үшөөл дутам

Хэдэ хэдэн министерствонүүдэй хү
мүн тэрэшэлэн предприятинуудай олох
тусхай мэргэжэлтэйгээр ба хамжажа
ябадал үргэнөөр хэрэглэхэһээ айна, уш
даа үйлэдбэри эмхидхэлгын тохонижо
дые мэдээжэ зэргээр хубилгаха ябада
байна бшуу.

Үйлэдбэриие тусхай мэргэжэлтэй
асуудал шиидхэлгые хойшонь болгохо,
рииe тусхай мэргэжэһэн шэнэ заводуу
дал хэрэглэхэ, харин мүнөө бии байгаа
хамагые тэрэ зандань, хуушаарнь үлөө
хүтэлбэрилэгшэдшье бии гээшэ ха.

Бидэнэр иимэ байдал саашадаа урд
жо шадахагүй байнабди. Промышлен
мэргэжэлтэйгээр ба хамжажа үйлэдб
үргэнөөр дэлгэрүүлхэ шэглэл эрид шуу
предприятинуудай хоорондо үйлэдбэр
дые бодомжотой һайнаар эмхидхэхэ, ха
ха түсэб дүүргэхэдээ гүрэнэй журам на
хэрэгтэй.

(*Үргэлжэлэлынь 5-дахи нюу*

СОВЕТСКЭ СОЮЗАЙ КОММУНИСТИЧЕСКЭ ПАРТИИН XX СЪЕЗД

...СР-эй арадай ажахые 1956—1960 онуудта хүгжөөхэ зургаадахи табанжэлэй түсэб тушаа КПСС-эй XX съездын Директивэнүүд

СССР-эй Министрнүүдэй Соведэй Түрүүлэгшэ нүхэр Н. А. БУЛГАНИНАЙ элидхэлэй үргэлжэлэл

...нүүдэй проект үйлэдбэрийе тусхай мэргэ...хо үргэн хэмжээ-ябуулгануудые хараал...ар түрүүшын ээлжээндэ машина бүтээхэ ...тай болгохо гэжэ дурадхаглана. Маши... продукци нэгэ түхэлтэй үйлэдбэрилхэ ...да мүнөө хүрэтэр ондо ондоо министер... ба зургаануудаар тараагданхай байна.

...истерствонүүд ба ведомствонүүдэй пред...дээрэ тэдэндэ огто хабаагүй тон шухала ...укци бүтээгдэжэ байдаг. Жэшээнь, Хүдөө ...истерство орон доторнай үйлэдбэрилэгдэ...отололгын станогуудай 10 шахуу процен...о-прессовэ машинануудай 24 процентые ...на. Энэ министерствын заводууд дээрэ ...станогууд үсөөн бэшэ ушарта техническэ ...гдэнхэй, тэдэнэй өөрынь үнэ ехэ байдаг. ...л, продукци үсөө үсөөнөөр, һайжаруулаг...ологиин ёһоор гаргагдадаг байха юм. ...л, дабтамал, холимог зүйлнүүдые, юрын ...эгүүдые, нийтын хэрэглэмжын бусад зүйл...охон предприятинууд өөһэдынгөө хүсөөр ...даг, энэнь ехэ үнэтэй байдаг ба продукциин ...бэшэ байдаг. Эдэ бүгэдэ юун дээрэһээ ...дэ, шудхалгын ба кузнечно-прессовэ тус...лтэй заводууд үгы байна, электродуудые, ...е, хэбүүдые тусхай мэргэжэлтэйгээр үй...багаар хүгжөөгдөөд байһандал адляар, ...остиин холимог зүйлнүүдые ба багажа ...бүтээлгын һалбаринууд хүсэд һайнаар ...гүй байха юм.

...ргэжэлтэй үйлэдбэрилгын бүхы зорилгонь ...дэдэг продукциин номенклатурые хороохо ...гэжэ промышленностиин зарим хүтэлбэ...ролодог. Энэ буруу. Техникын хүгжэхэтэй ...элнүүдэй нэрэнүүд, хэлбэри хэмжээниинь ...иятинуудһаа нилээд түргэнөөр олошордог ...вод бүхэн дээрэ технологическа талааран ...хэрэгсэлнүүдые бүтээдэг болохо, деталь...эелнүүдые али болохоор нэгэ янзын бол... мэргэжэлтэй заводууд дээрэ тэдэниие ...лдбэриллэг болохо зорилго табигдана.

...иин тусхай мэргэжэлтэй үйлэдбэринүүдэй ...ой байһые заадаг һэн. «Жэшээнь, бүхы ...ямар нэгэн бишыхан хубиие бүтээлгэдэ ...ан хүнэй ажалай бүтээсэ ехэ болгохын ...бишыхан хуби бүтээлтые тусхайлан мэргэ...оор гаргагдадаг продукттай холбоотой ...машинануудые хэрэглэхэ арга олго...хэ) гэхэ мэтэтэй холбоотой тусгаар үй...гохо шухала»,—гэжэ В. И. Ленин бэшэһэн ...болнууд, том I, нюур 84).

..., дабтамал, хэбтэ оруулагдамал зүйлнүү...ын багажа зэмсэгые, запасной частьнуу..., пластмассаар хэһэн детальнуудые, юумэ ...бусад зүйлнүүдые үйлэдбэрилхэ тусхай ...заводуудые ба цехүүдые оронойнгоо он...ономическа районуудта эмхидхэхэ гэжэ ...үүдэй проектээр хараалагдана. Мүн тэрэ...атическа лининүүдые ба механизациин хэ...е бэлэдхэхэ тусхай мэргэжэлтэй заводууд ...аар хараалагдана.

...енностиин һалбаринуудые министерство ...онүүдээр бодомжотой һайнаар хубаарилха, ...эн нэгэ түхэлэй продукци бүтээдэг пред...ые, түрүүшын ээлжээндэ металл отолдог ...ечно-прессовэ түхеэрэлгэ ба турбина хэ...удые тусхай мэргэжэлтэйгээр министерство...уулха хэрэгтэй.

...ленностьда тусхай мэргэжэлтэйгээр ба хам...дбэрилхэ ябадалай холын хараата түсэбые ...экономическа районуудта, промышленна томо томо центрнүүдтэ зохёохо шухала гэжэ партиин Центральна Комитет тоолоно. Энэ түсэб зохёоходо союзна республиканuудай, хизаарнууд ба областьнуудай партийна, советскэ болон ажахын организацинууд эдэбхитэйгээр хабаадалсаха ёһотой.

Манай промышленностиин саашадаа хүгжэхэ программа болбол бүхы предприятинуудтахи **дотоодын резервнүүдые** элирүүлэн, тон һайнаар хэрэглэхэ **тушаа** ехэ хүдэлмэри хэхые эринэ.

Промышленностиин зарим һалбаринуудта предприятинуудай хүсэнүүд тон дутамагаар ашаглагдана. Олохон предприятинууд проектнэ хүсэнүүдээ угаа удаанаар ашаглана, түхеэрэлгээ муугаар хэрэглэнэ, удаан саг соо миин байлгана.

Промышленна министерствонүүдэй ба предприятинуудай хүтэлбэрилэгшэд предприятинуудаа жэгдэ һайнаар хүдэлмэрилүүлхэ тушаа, хүдэлмэриин саг гээхэ ябадал усадхаха ба хамһабариин хүдэлмэришэдэй ажалые бүри һайнаар эмхидхэхэ тушаа зохихо хэмжээнүүдые абанагүй. Эдэ дутагдалнууд эрид шууд зайсуулагдаха ёһотой.

Промышленностьда шэнэ техникэ нэбтэрүүлгэ, тэндэхи дутагдалнуудые зайсуулга, үйлэдбэриие бүри һайнаар эмхидхэлгэ, түрүү предприятинуудай ба үйлэдбэридэхи шэные һанаашалагшадай дүй дүршэлые үргэнөөр дэлгэрүүлгэ хадаа мүнөө хүдэлмэрилжэ байгаа предприятинуудта энэ табанжэл соо промышленна продукци бүри ехээр бүтээн гаргаха шэнэ ехэ арга боломжонуудые олтоно.

СССР-эй Госпланай тоолоһоной ёһоор, 1960 ондо үйлэдбэриие бүри һайнаар эмхидхэһэнэй, үйлэдбэриин бии байгаа хүсэнүүдые улам һайнаар хэрэглэһэнэй ашаар 7 миллион тонноһоо бага бэшэ шэрэм, 11 миллион тонно булад, 70 миллион тонно нүүрһэ, 100 мянга шахуу трактор, 10 миллион тонно үлүүтэй цемент, 42 миллион паар арһан гутал ба арадай ажахыда шухала бусад олон продукци абажа болохо байна.

Хэрбээ иимэ хэмжээнэй продукци шэнэ предприятинуудһаа абаха гээ һаа, 10 гаран доменно, 35 мартеновскэ пеэшэнгүүдые, нүүрһэнэй 200 шэнэ шахтануудые, 2 тракторна завод, цементнэ 17 ба гуталай 8 фабрикануудые бариха хэрэгтэй болохо һэн. Тэдэ предприятинуудые барихын тулада олон миллиард түхэриг мүнгэн хэрэгтэй болохо байгаа.

Нүхэдүүд! Манай ороной ажалшад техническэ дэбжэлтэ саг үргэлжэ туйлаха ехэ хүсэлтэй байна, юундэб гэхэдэ, энэ хадаа бүхы общественн аша туһада ажалые хүнгэн болгохо, бүтээсыень ехэ болгохо үнэн зүб арга мүн.

Техническэ дэбжэлтэ болбол имагтал наукын хүдэлмэрилэгшэдэй, инженернүүд ба технигүүдэй, научно-шэнжэлэлгын ба проектнэ конструкторска организацинуудай хүдэлмэрилэгшэдэй хэрэг бэшэ юм. Энэ зорилго бултанда хабаатай: партийна, советскэ ба ажахын организацинуудта, эрдэмтэдтэ, инженерно-техническэ хүдэлмэрилэгшэдтэ, шэнэ һанаашалагша хүдэлмэришэдэй — ухаалан зохёогшодто ба уралан нарижуулагшадта хабаатай юм. Техническэ дэбжэлтын хэрэгые бултадаа урагшань дабшуулха ёһотойбди.

Энэ шухала хэрэгтэ бидэнэр бүхы хүсэ шадалаа элсүүлэн зорюулха ёһотойбди гэжэ партиин Центральна Комитет, СССР-эй Министрнүүдэй Совет тоолоно.

Ажахын социалистическэ системэ, наукын мүнөөнэй туйлалтанууд хадаа техникэ хүгжөөхэ хизааргүй ехэ арга боломжонуудые бидэнэй үмэнэ бии болгоо. Эдэ арга боломжонуудаа хүсэд бүрин ашаглаха, техническэ дэбжэлтын хэрэгтэ түрүү үүргэ ээлхэ гээшэ манай агууехэ партиин хүтэлбэрилдэг советскэ бүхы хүнүүдэй зорилго болоно. Энээниие бидэ бэелүүлжэ шадахабди, бэелүүлхэ ёһотойбди. **(Үни удаан альга ташалга).**

Хүдөө ажахын талаар зорилгонууд

...ажахын үйлэдбэриие эрид ехээр хүгжөөн ...зургаадахи табанжэлэй гол зорилгонуудай ...но.

...ьна Комитедэй тоосоото элидхэл хэхэдээ, ...С. Хрущев хүдөө ажахыдахи байдалые али ...һань шэнжэлэн, энэ талаар манай пар...а байһан зорилгонуудые дэлгэрэнгыгээр ...хэлэһэн байна.

...удые, МТС-үүдые, совхозуудые хүтэлбэрил... социалистическэ хүдөө ажахые шууд хүг...эхын тулада шухала эрхэ нүхэсэл бии бол...р, гараһан алдуу дутуунуудые зайсуулха зо...артиин Центральна Комитедэй абаһан хэм...тухай элидхэл соо дэлгэрэнгыгээр хэлэгдэһэн ...дөө ажахые эрид ехээр хүгжөөн дэбжээхэ та...иин зохёоһон программа шууд бэелүүлэгдэ...

...хи табан жэлдэ хүдөө ажахын бүхы про...айлхада, 70 процентээр дээшэлхэ, тайлбари...л, табадахи табанжэлэйдэхидэ орходоо ни...өөр ехэ болохо ёһотой байна. Хүдөө ажа... шухала һалбаринуудаар доро дурсагдаһан ...нууд тогтоогдоо.

... тарья ургуулан абалга 1960 ондо хамта ... миллиард пүүд хүрэтэр дээшэлүүлэгдэхэ Тиихэдээ, 1960 ондо кукурузын тарилгын тал... миллион гектарһаа бага бэшээр үргэдхэхэ, ...рузын ургасые нилээд дээшэлүүлдэг дээрэ...нэ культурын гибриднэ үрэһэ бүри ехэ хэмжээ...аридаг болохо зорилго табигдана.

...лиард пүүд оробо тарья абалга хүн зоной ...эр ургажа байһан хэрэглэмжые талха хилээ...гаха, гүрэнэй резервнүүдые ехэ болгохо, кол... шухала запасуудые байгуулха, хани бари...онуудта тарья худалдалтые үргэдхэхэ, малай ... хүсэд хүрэхэ хэмжээнэй оробо тарья та...экэ арга олгохо байна.

...ескэ культурануудые — хлопок, лён, сахарна ...лэдбэрилхэ талаар ехэ даалгабаринууд хараа... Лёной продукци гурбанай нэгэнһээ ехээр, ...—хахадһаа ехээр нэмэгдэхэ ёһотой.

...а свёкло тарижа ургуулгые үргэдхэлгэдэ тус...арал хандуулха хэрэгтэй. Сахарна свёкло гол ...ридаг районуудта, тэрэшэлэн энэ культурые ...а таарамжатай эрхэ байдалтай бусад рай...энэ культурын ургасые нилээд дээшэлүүлхэ, ...лгынь талмайе ехэ болгохо хэрэгтэй.

...бха болон овощь тарижа ургуулгые дээшэ...орилгоор партиин Центральна Комитет ба ...ельство шухала шиидхэбэри һаяхан гаргаһан ...нэ шиидхэбэриин ёһоор, хартаабхын бэлэдхэ...дунда зэргээр 3 шахуу дахин, худалдан аба...1,7 дахин дээшэлүүлэгдэһэн байна. Овощиин ...ой ба худалдан абаха сэнгүүд дунда зэргээр ...ентээр дээшэлүүлэгдээ. Овощь ба хартаабха ... ургуулгые ашагтайгаар хүгжөөхэ арга колхозууд болон совхозуудта олгохо бусад хэдэ хэдэн хэмжээ ябуулганууд хараалагданхай.

Городой хүн зониие хартаабхаар, овощёор, һүөөр хангалга һайжаруулхын тулада томо городууд болон промышленна центрнүүд шадарай һүнэй-овощно ба хартаабхын хуушанай зононуудые үргэдхэхэ ба мүн шэнээр байгуулха зорилго табигдаа.

Хүн зоной хэрэглэмжые мяха, һү болон малажалай бусад продуктнуудаар хангахын тулада **малажалһаа** продукци абалгые эрид дээшэлүүлхээр хараалагдаһан байна.

Хамагай түрүүндэ, гахай үсхэбэрилгые хүгжөөһэнэй ашаар мяха абалга 2 дахин ехэ болохо юм. Колхозууд болон совхозуудта гахай үсхэбэрилгэ ба шахалга бүри ехэ хэмжээтэйгээр эмхидхэгдэхэ ёһотой. Тиихэтэй хамта, үхэрэй ба хониной мяха абалгые дээшэлүүлхэ талаар бии байһан бүхы арга боломжонуудаа үргэнөөр хэрэглэхэ шухала.

Хамагай түрүүндэ үнеэдэй һү үгэлгые горьтойгоор дээшэлүүлһэнэй ба тэдэнэй тооное олошоруулһанай ашаар һү һаалта 2 шахуу дахин ехэ болгогдохо зэргэтэй.

Воронежско, Тернопольско, Челябинска, Курска болон бусад областьнуудай колхозууд хоёр жэлэй турша соо үнеэн бүриһөө һү һаалгые 600—900 килограммаар дээшэлүүлһэн байна. Хэрбээ, энэ хэрэгые ёһотой һайнаар эрхилээд байгаа һаа, һү һаалга түргэнөөр ехэ болгохо талаар манай ороной колхозуудай тон ехэ арга боломжотой байһыень эдэнэй дүй дүршэл харуулна.

Үниһөө хойшо хони үсхэбэрилдэг РСФСР-эй ба Украинын районуудта, тэрэшэлэн Зүүн Сибиринн, Дунда Азиин ба Закавказиин районуудта нарин ба нарибтар нооһотой хони бүри олоор үсхэбэрилдэг болоһоной ашаар ноохо хайшалжа абалга 80 үлүүтэй процентээр дээшэлхэ зэргэтэй юм.

Тэжээл үйлэдбэрилгэ малажалые түргэнөөр хүгжөөн дэбжээхэ гол арга нүхэсэл болоно. Энэ талаар гол зорилго юуб гэхэдэ, бүхы түрэлэйнгөө малые, шубуутаа тэжээлээр хүсэдөөр хангаха, колхозуудта колхознигуудай хубиинь мэдэлдэ байһан малда тэжээл таһалжа үгэхэ хэрэгтэй. Колхозууд болон совхозуудта тэжээлэй страховой запасуудые байгуулха тон шухала байна.

Тэжээлэй бата бэхи база байгуулгада кукуруза тарилгын ехэ үүргэтэй байһаниинь мэдээжэ. Кукуруза тарилгые эрид ехээр дээшэлүүлгэ адуу малаа концентрированнэ тэжээлээр, силосээр болон ногоон нэмэлтэ тэжээлээр хангалгые һайжаруулха арга олгохо болоно.

Нэгэ жэлэй ба олон жэлэй ногоонуудай һайн ургаса үгэдэг районуудта ногоо тарилгые хүгжөөхэ хэрэгтэй.

Совхозуудта хүдөө ажахын продукци саашаданъ горьтойгоор үйлэдбэрилхээр Директивэнүүдэй проект соо хараалагдана. 1960 ондо совхозууд 915 миллион пүүд оробо тарья, миллион хахад тонно мяха, 6,8 миллион тонно һү, 80 мянга шахуу тонно ноохо гүрэндэ тушааха ёһотой.

Бүхы совхозууд өөһэдтөө даалгагдаһан газарые бүри ашагтайгаар хэрэглэхэ, продукци үйлэдбэрилгэдэ материальна болон хүдэлмэриин хүсэнэй гаргашые эрид доошолуулха, олзо ехэтэй предприятинууд болохо зэргэтэй.

Зургаадахи табанжэлдэ хүдөө ажахы элдэб янзын ба бүри һайн техникээр улам ехээр хангагдадаг болохо юм.

Табанжэлэй турша соо 1 миллион 650 мянган (15 хүсэтэйдэ оруулхада), тэрэ тоодо 680 мянган пропашной трактор, 560 мянган тарьянай комбайн, кукуруза ба силос хуряадаг 250 мянган комбайн, хүдөө ажахын бусад олон машинанууд хүдөө ажахыда үгтэхөөр хараалагданхай.

Тарья хуряалгын үедэ оробоһоной гээгдэлтэй тэмсэхэ тон шухала арга болодог — амяарлан хуряалгада хэрэгтэй болохо машинануудаар хүдөө ажахые хангаха тухай асуудалда тусгаар анхарал хандуулхаар байна.

Табанжэлэй турша соо тракторна 180 мянган юрын жаткануудые (виндроуэрнүүдые), комбайнуудай 400 мянган подборщитуудые хүдөө ажахыда үгэхэ даалгабари Директивэнүүдэй проект соо хараалагданхай, зүгөөр, эды шэнээн тоотой машинанууд үшөөл дутамаг байжа болохо гээшэ ха.

Энэ асуудалые Правительство һаяхан зүбшэн хэлсэхэдээ, тус хэрэгые дахяад нарин һайнаар хаража үзөөд, оробо тарья амяарлан хуряахын тулада хүдөө ажахыда машинануудай хэды шэнээн хэрэгтэй болохо байһые хүсэдөөр элирүүлхые Госпланда, Госэкономкомиссида, хүдөө ажахын, совхозуудай, тракторна ба хүдөө ажахын машина бүтээлгын Министерствонүүдтэ даалгаһан байна.

Энэ хадаа тон шухала ба түрүү зэргын зорилго болоно. Энээниие шиидхэхын тулада бүхы шухала юумэ хэхэ хэрэгтэй.

Хүдөө ажахыда үгтэхөөр хараалагдаһан хүдөө ажахын элдэб олон янзын техникэ хадаа манай промышленностиин зүгһөө хүдөө ажахыда горьтой ехэ туһаламжа болохо байна. 1929 онһоо эхилэн хүдөө ажахыда тракторнуудые нилээд олоор үгэдэг болоһомнай мэдээжэ. Нэгэдэхи, хоёрдохи, гурбадахи ба дүрбэдэхи табанжэлнүүдэй үедэ 1 миллион 375 мянган трактор үгтэһэн байгаа. Мүнөө, гансахан зургаадахи табанжэлэй турша соо түрүүшын дүрбэн табанжэлэй турша соо хамта дээрээ үгтэһэн тракторнуудта орходоо 275 мянган трактор хүдөө ажахыда үлүү ехээр үгэхөөр гүрэн хараална.

Манай промышленность 1931 онһоо эхилэн хүдөө ажахыда тарьянай комбайнуудые үгэдэг болоо, 1955 ониие оруулалсан энэ бүхы үе соо 505 мянган комбайн хамта дээрээ үгтэһэн байха юм. Үнгэрһэн бүхы 25 жэлэй туршада үгтэһэндэ орходоо мүнөө гансахан зургаадахи табанжэлэй туршада 55 мянган комбайн үлүү олоор үгтэхэ болоно. **(Альга ташалга).**

Зүгөөр тооһоо гадна шанарынь һайжарха юм. Бүри экономична дизельнэ тракторнууд, пневматическа шинэтэй тракторнууд, шэнэ янзын комбайнууд, трактористын өөрынь жолоододог навесной машинанууд, тэжээл бэлэдхэхын, малажалай ажал ехэтэй хүдэлмэри механизацилхын тулада хэрэглэгдэхэ мүнөө үеын олон тоото бусад машинанууд хүдөө ажахын үйлэдбэридэ хэрэглэгдэдэг болохо байна.

Эдэ бүгэдэ Хүдөө ажахын техническэ хэмжээе шэнэ ба бүри дээдэ шатада гаргаха, хүдөө ажахын бүхы үйлэдбэриин культурые дээшэлүүлхэ арга олгохо байна.

Хүдөө ажахын техникые нарижуулан һайжаруулха тухай хэлэжэ байхадаа, хүдөө ажахын, илангаяа малажалдахи хүдэлмэри механизацилхын тулада электрын хүсэ хэрэглэхэ тухай иимэ шухала асуудалда тогтонгүй гаража болохогүй. Хүдөө нютагуудые электрификацилха талаар манайда хэтдээгүй юумэнүүд бии гэжэ мэдэхэ хэрэгтэй.

Эдэ асуудалнуудые оролдосотойгоор табидаггүй байһан Хүдөө ажахын министерство энээндэ нилээд зэмэтэй байна. Тэрээнһээ байтагай хүдөөгэй электрификацида зорюулагдан һомологдоһон мүнгэ зөөри ондоо юумэдэ олон ушарта гаргашалагдадаг байха юм.

Хүдөө ажахые электрификацилхадаа колхозууд болон совхозуудта гүрэнэй электростанцинуудһаа энерги үгэдэг болохо, мүн колхозуудые хабаадалсуулан нютагай электростанцинуудые бариха хэрэгтэй.

Табанжэлэй турша соо электрификацилагдаһан колхозуудай тооe хоёр дахин олон болгохо, совхозууд болон машинно-тракторна станцинуудые электрификацилгые түгэсхэхэ гэжэ Директивэнүүдэй проект соо хараалагдана. Энээнтэй дашарамдуулан промышленность хадаа хүдөө ажахыда зорюулан экономична, электроприводоор хүдэлдэг, найдамтайгаар ашаглагдадаг машинануудые бүри олоор гаргадаг болохо ёһотой.

Хүдөө ажахын культурануудай ургасые дээшэлүүлгэ зургаадахи табанжэлдэ хүдөө ажахын тон шухала зорилго болоно. Энэ зорилгые шиидхэлгэ минеральна үтэгжүүлгэ хэрэглэлгэһээ нилээд дулдыдаха юм. Иимэ үтэгжүүлгэ үгэлгэ табанжэлэй турша соо хоёр дахинһаа бага бэшээр нэмэхэ зэргэтэй. Үтэгжүүлгэдэ хэрэглэхын тулада торф болон извёстко промышленна ёһоор абалга бүри ехэ хэмжээтэйгээр эмхидхэгдэхэ зэргэтэй.

Хүдөө ажахын үмэнэ табигдаһан зорилгонууд машинно-тракторна станцинуудай хүдэлмэри саашаданъ һайжаруулхые, мүн колхозно үйлэдбэридэ тэдэнэй үүргэ дээшэлүүлхые эринэ, мүн колхозуудые эмхидхэлэй-ажахын талаар бэхижүүлхые, колхознигуудай ажалай бүтээсэ дээшэлүүлхые эринэ.

Машинно-тракторна станцинуудай хүдэлмэри һайжаруулха ба колхозно үйлэдбэриин хүгжэлтэдэ тэдэнэй үүргые шангадхаха талаар партиин Центральна Комитет ба Правительство хэдэн хэмжээнүүдые бэелүүлээ.

Партиин Центральна Комитет ба СССР-эй Министрнүүдэй Совет һаяхан шиидхэбэри гаргаа. Тэрэнэй ёһоор колхозуудта хүдөө ажахын продукт бэлэдхэлгын түлөө бүхы харюусалганъ машинно-тракторна станцинуудта даалгагдаа.

Машинно-тракторна станцинуудай хүдэлмэриие саашаданъ һайжаруулга, тэдэниие сааша саашадаа ажахын тоосоондо оруулга ехэ удхашанартай. Ажахын тоосоондо оролго колхозуудта хэһэн хүдэлмэриингөө түлөө МТС-үүдэй хүдэлмэрилэгшэдэй харюусалтые, колхозно үйлэдбэриин үрэ дүн тухай МТС-үүдэй экономическа талаар урма хэшээлтэй байлгые дээшэлүүлхэ байна.

Нүхэдүүд! Хүдөө ажахые эрид ехээр хүгжөөн дэбжээхэ зорилгонуудые амжалтатайгаар шиидхэхын тулада түрүү колхозууд, МТС-үүд болон совхозуудай дүй дүршэлые али бүхы талаһаань үргэнөөр хэрэглэхэ шухала. Тэдэнэр хүдөө ажахые хүсэтэ ехээр яагаад дэбжээжэ болохо байһанай үльтэр жэшээ харуулна.

Үргэн олон колхознигууд, МТС-үүд болон совхозуудай хүдэлмэрилэгшэд, хүдөө ажахын мэргэжэлтэд хадаа хүдөө ажахые эрид ехээр дэбжээхэ талаар партиин табиһан зорилгые өөһэдэймнай түрэл, тон шухала хэрэг гэжэ тоолоод, шэнэ табанжэлэй түсэбэй даалгабаринуудые болзорһоонь урид дүүргэхын тулада арга боломжонуудые бэдэрэн элирүүлжэ байха юм.

Энэ талаар, өөһэдынгөө ресурснуудые ба арга боломжонуудые тооложо үзөөд, мяха абалгые нэгэ жэлэй турша соо, һү һаалгые жэл хахадай турша соо хоёр дахин ехэ болгохо уялга абаһан Воронежско областиин колхознигууд болон хүдөө ажахын бусад хүдэлмэрилэгшэдэй үнэтэ үүсхэл али болохоор дэмжэгдэхээр байна.

Воронежынхидэй патриотическа үүсхэл хаа-хаанагүй ехээр дэмжэгдэнэ. Хүдөө ажахын продукци үйлэдбэрилхэ талаар зургаадахи табанжэлэй түсэбые Украина, Белорусси, Казахстан, Башкирска автономно республика, Краснодарска хизаар, Московско болон бусад областьнууд Директивэнүүдэй проектээр хараалагдаһанһаа нилээд урид дүүргэжэ шадаха гэжэ манай съезд дээрэ үгэ хэлэхэдээ, нүхэд Кириченко, Патоличев, Брежнев, Капитонов, Суслов, Игнатьев болон бусад делегадууд съездые найдуулһан байна.

Партиин XX съездын үндэр трибунаһаа хэгдэһэн эдэ мэдүүлгэнүүдые манай арад ехэ һайшаалтайгаар хүлеэгээ. Абаһан уялгануудаа дүүргэлгэдээ амжалта туйлахыень бүхы республиканууудта, хизаарнууд болон областьнуудта хүсэгдэхэ байна. **(Альга ташалга).**

Социалистическэ мүрысөө дэлгэрүүлэн, партийна ба советскэ органуудай хүтэлбэреэр ба эдэбхитэй туһаламжаар зургаадахи табанжэлэй даалгабаринуудые хүдөө ажахын хүдэлмэрилэгшэдэй амжалтатайгаар дүүргэхэ ба үлүүлэн дүүргэхэ байһаниинь сохомтой.

Транспортын ба хэлхеэ холбооной талаар зорилгонууд

Зургаадахи табанжэлдэ арадай ажахын хүсэтэ ехээр дэбжэлгэһээ уламжалан ашаа шэрэлгэ нилээд ехээр нэмэхэ байна.

Орон дотор ашаа шэрэлгые хангалгада **түмэр замай** транспорт урда мэтэ гол үүргэ дүүргэхэ юм. Түмэр замай транспортаар ашаа шэрэлгын гансахан лэ ургалтань 400 миллиард үлүүтэй тонно-километр болохо юм. Энэнь, тухайлхада, 1940 ондо манай бүхы түмэр замуудай шэрэһэн ашаантай тэн байха юм.

Иимэ ехээр ашаа шэрэхын тулада түмэр замай ашаа шэрэлгын шадалые эрид дээшэлүүлхэ шухала. Тиимэһээ түмэр замай техническэ хэмжээе саашаданъ дээшэлүүлгэ энэ талаар тон шухала зорилго болоно.

Түмэр замай транспортын техническэ дэбжэлтын гол шэглэл ямар байхаб гэхэдэ, түмэр замда электровозуудые болон тепловозуудые олоор хэрэглэхэ, автоматизаци ба поездуудые залан ябуулгые централизацилга үргэнөөр хэрэглэгдэхэ, замай ажахы нарижуулан һайжаруулагдаха байна.

Түмэр замые 15 жэлэй туршада электрификацилха талаар партиин Центральна Комитедэй баталан абаһан генеральна түсэбэй ёһоор ашаа шэрэлгын гол шэглэлнүүдтэ, хада газарай лининүүдтэ, пассажирнуудай олоор ябадаг түмэр замай магистральнуудта, тэрэшэлэн промышленна томо центрнүүд шадарай участогуудта электровозууд ябадаг болохоор хараалагдаһан байна.

Түмэр замай транспортые техническэ талаар шэнээр зэбсэглэхэ энэ программын түрүүшын шата зургаадахи табанжэлдэ бэелүүлэгдэхэ юм.

8100 километр гү, али табадахи табанжэлэйхидэ орходоо 3,6 дахин ута электрификацилагдаһан түмэр зам ашаглалгада оруулагдахаар хараалагдана. Орондомнай тон ехэ удхашанартай Москва — Куйбышев — Челябинск — Омск — Новосибирск—Иркутск гэһэн түмэр замай магистралиие электрификацилха хүдэлмэри дүүргэгдэхэ ёһотой. Гадна, Москва — Харьков — Донбасс гэһэн ба бусад хэдэн харгынуудта электровозууд ябадаг болохо юм.

Тепловозууд олоор хэрэглэгдэдэг болохо зэргэтэй. Тепловоз хэрэглэдэг түмэр зам табанжэлэй турша соо 7 мянган километрһээ 25 мянган километр хүрэтэр ута болгогдохо юм.

Зүдхэхэ хүсые техническэ талаар шэнэдхэлгэ бүхы ашаанай 40—45 процентые 1960 ондо электровозууд болон тепловозуудаар зөөдэг болохо арга олгоно. Тиихэдэ, 1955 ондо бүхы ашаанай 14 процентнь электровозууд болон тепловозуудаар шэрэгдэһэн байгаа.

Замай ажахые һайжаруулга түмэр замай транспортда шухала хэрэг болоно. Мүнөө ашаглагдажа байһан түмэр замуудта 65 мянган километр шэнэ рельс, тэрэ тоодо 58 мянган километртэ томо рельснүүдые табиха, түмэрбетон шпалнуудые олоор хэрэглэдэг болохо гэжэ Директивэнүүдэй проект соо хараалагдана. Энэ ямар удхатайб гэхэдэ, ороной бүхы гол түмэр замуудай хахад шахуунь шэнэ, бүри томо рельснүүдтэй боложо, түмэр замай ашаа ябуулха шадалые горьтойгоор дээшэлүүлхэ, зам харууһалгада ба заһабарилгада хүдэлмэриин хүсэ гаргашалгые бага болгохо, мүн ашаглалгын гаргашануудые эрид доошолуулха байна.

Табанжэлэй турша соо түмэр замуудта 2 мянганһаа үсөөн бэшэ электровоз, хоёр секцитэй 2.250 магистральна тепловоз, 255 мянган ашаанай вагон, 18 мянга 600 пассажирска вагон үгтэхөөр хараалагданхай.

Түмэр зам саашадаа баригдахаар Директивэнүүдэй проект соо хараалагдана. 6.500 километртэ гү, али урдахи табанжэлэйхидэ орходоо, тухайлхада, хоёр дахин ехээр түмэр зам шэнээр баригдажа, ашаглалгада оруулагдахаар хараалагдаһан байна. Доро дурсагдаһан шухала замууд ашаглалгада үгтэхэ:

Магнитогорск—Стерлитамак—Абдулино гэһэн зам Урда-Сибирскэ магистральһаа сэхэ, ашаа үлэмжэ ехээр шэрэдэг Челябинск—Уфа гэһэн түмэр замһаа хажуу тээгүүр гаража ороной европейскэ хубида ороxo юм;

Сталинск — Абакан гэһэн зам Урда-Сибирскэ магистралиин шухала участок болохо зуураа, Кузнецкэ

(Үргэлжэлэлынь 6-дахи нюурта)

СОВЕТСКЭ СОЮЗАЙ КОММУНИСТИЧЕСКЭ ПАРТИИН XX СЪЕЗД

СССР-эй арадай ажахые 1956—1960 онуудта хүгжөөхэ зургаад табанжэлэй түсэб тушаа КПСС-эй XX съездын Директивэнүү

СССР-эй Министрнүүдэй Соведэй Түрүүлэгшэ нүхэр Н. А. БУЛГАНИНАЙ элидхэлэй үргэлжэ

металлургическа комбинадта руда шэрэлгые ба Томь—Усинска уурхайhаа шулуу нүүрhэ зөөжэ абаашалтые хангаха зорилготой юм;

Барнаул—Омск гэhэн зам ашаа үлэмжэ ехээр шэрэдэг Новосибирск—Омск гэhэн түмэр замhаа хажуу тээгүүр гаража, Кузбассhаа Урал орохо шэнэ харилсаа тогтоохо юм;

Оренбургска замые Орджоникидзевскэ замтай холбоhон Гурьев—Астрахань гэhэн зам Уралhаа Кавказ хүрэтэр ашаа шэрэлгын зайе 500 километрээр хорооххо байна.

Шэнэ, тон дүтэ газараар Хитадай баруун районуудтай холбоо байгуулхын тулада Алма-Атаhаа гүрэнэй хилэ хүрэтэр түмэр зам барихаар хараалагдаа. Энэ хадаа манай оронииие Хитадай Арадай Республикатай холбоhон түмэр замай гурбадахи магистраль болоно.

Шэнэ түмэр замуудые барихатай хамта, тухайлхада, хамта дээрээ 6.600 километртэ гү, али табадахи табанжэлэйхидэ orходоо 40 процентээр ута хоёрдохи болгон баригдаха байна.

Далайн транспортаар ашаа шэрэлгэ табанжэлэй турша соо хоёр үлүүтэй дахин дээшэлхэ юм.

Хитадай Арадай Республикатай, арадай демократиин оронуудтай, Индитэй, Бирманскэ Союзтай болон бусад гүрэнүүдтэй худалдаа наймаанай хүгжөөгдэhэнhөө уламжалан советскэ судна нуудаар экспортно-импортнэ ашаа шэрэлгэ ехэ болохо байна. Хара далайн, Дальневосточно ба манай бусад бассейнүүдэй хоорондо ашаа шэрэлгэ горьтой ехэ болохо, мүн Хойто далайн замаар ашаа шэрэлгын хэмжээн нэмэхэ болоно.

Атомай хүсэнэй талаар манай эрдэмтэдэй туйлалтанууд Арктикын шэрүүн шанга байгаалиие мэдэлдээ абахын тулада манай морягуудта болон полярнигуудта шэнэ арга зэбсэг үтэхэ байна. Зургаадахи табанжэлдэ атомна энергетическэ установкотой тон ехэ хүсэтэй ледокол баригдажа, Арктикада навигациин сагые уtадхаха, уhа мүльhэнэй хахажа байhан бэрхэтэй эрхэ байдалда судануудай тамаралгые хангаха арга олгохо байна.

Далайн флодто мүнөө үеын шэнэ суднанууд нилээд олоор нэмээжэ үгтэхэ. Флот хадаа табанжэлэй турша соо хамта дээрээ 1 миллион 600 мянган тонно шэгнүүртэй ашаанай суднануудые абаха, энэнь табадахи табанжэлэйхидэ орходоо 1,8 дахин олон юм. Шэнэ томо танкернууд, лесовозууд, теплоходууд болон бусад суднанууд баригдаха байна. Тиимэhээ, эсэгэ оронойнгоо судна бүтээлгые хүгжөөлгэдэ бидэнэр ехэ анхарал хандуулха ёhотойбди.

Далайн портнуудай техническэ түхеэрэлгэнүүдые hайжаруулха, мүн портнуудай суднануудые олоор ябуулха шадабарине ехэ болгохо гэжэ Директивэнүүдэй проект соо хараалагданхай.

Гол мүрэнэй транспортаар ашаа шэрэлгэ табанжэлэй турша соо 80 процент дээшэлүүлэгдэхээр хараалагдаа. Гол мүрэнэй флодой хүдэлмэрилэгшэд ороохо таряа, модо, нефть, нүүрhэ болон бусад юрын ашаануудые зөөлгые горьтойгоор нэмээхэ ёhотой. Гидроэлектростанцинуудые барилгаhаа уламжалан Волга, Кама, Днепр болон бусад мүрэнүүд дээрэ бии болоhон гүнзэгы уhатай шэнэ замуудые гол мүрэнэйхидэй ашаглаха гээшэ шухала зорилго болоно.

Гол мүрэнэй флодой министерство хадаа портово-пристанска ажахын гээгдэлые зургаадахи табанжэлдэ усадхаха, хамагай түрүүндэ Волга, Кама ба сибирскэ мүрэнүүд дээрэхи портнууд болон пристаньнүүдэй хүгжэлтые хангаха уялгатай.

Гол мүрэнэй флодой министерстводэ хамта дээрээ 900 мянган моринной хүсэтэй мүнөө үеын ашаанай, буксирна ба пассажирска самоходно суднанууд, мүн 2 миллион үлүүтэй тонно ашаа дааха самоходно бэшэ суднанууд үгтэхөөр хараалагдана. Манай орон дотор суднануудай ябажа шадаха ба модо урадхуулжа болохоор 500 мянган километр утатай гол мүрэнэй замай бии байhан дээрэhээ уhан замаар ашаа шэрэлгэ тон үргэнөөр дэлгэрхэ ба ашаа шэрэлгэнь эгээн лэ химда байха ёhотой.

Автомобильна транспортын саашанхи хүгжэлтэ хараалагдаа. Тэрээгээр ашаа шэрэлгэ тухайлхада 2 дахин, пассажирнуудые шэрэлгэ—3 үлүүтэй дахин табанжэлэй турша соо нэмэхэ юм.

1960 ондо автомобильна промышленность 650 мянган ашаанай ба хүнгэн автомобильнуудые, автобусуудые орондоо үгэхэ ёhотой. Автомобильна болон тракторна прицепүүдые үйлэдэбэрилгэ хэдэн дахин нэмэхэ юм. Автомобильнууд, автобусуудай ба двигательнүүдэй хуушарhан модельнуудые, ашаглахада бүри hайн шэнэ модельнүүдээр hэлгэхэ ябадал хараалагдана.

Зургаадахи табанжэлдэ автомобильна дардам харгынуудые шэнээр заhаха ба hэльбэхэ ябадал хараалагданхай. Асфальто-бетонно харгынуудта орходоо hураггүй бүхэ ба удаан саг соо хэрэглэгдэдэг цементно-бетонно харгынуудые олоор бариха хэрэгтэй.

Агаарай транспортын талаар ашаа шэрэлгэ 2 дахин, пассажирнуудые шэрэлгэ, тухайлхада, 3,8 дахин нэмээхэ, агаарай замуудые мүнөө үеын олон hууритай пассажирска самолёдуудаар хангаха даалгабари үгтэhэн байна.

Хэлхеэ холбоон тухай. Мүнөө үеын техникые хэрэглэн, хэлхеэ холбооной хэрэгсэлнүүдые горьтойгоор хүгжөөхэ ба шэнэдхэн байтуулха гэжэ Директивэнүүдэй проект соо хараалагдана. Жэшээлхэдэ, нэгэ шэглэлээр 1200 хүрэтэр телефонно харилсаа нэгэн доро бэелүүлхэ, тэрэшэлэн холо газарта телевизионно дамжуулга хэхэ арга олгохо радиорелейнэ линиинүүдые 10 мянганhаа доошо бэшэ километртэ табанжэлэй турша соо барихаар хараалагдана.

Автоматическа телефонно станцинуудай хэмжээн зургаадахи табанжэлдэ табадахи табанжэлэйхидэ орходоо, тухайлхада, хоёр дахин ехэ болгогдохо ёhотой. Почтово холбоо барисаае үргэдхэхэ, хүдөө нютагуудые телефонизацилгые ба радиофикацилгые үргэдхэн hайжаруулха гэжэ мүн лэ хараалагданхай.

Капитальна барилгын талаар зорилгонууд

Зургаадахи табанжэл соо хэгдэхэ капитальна барилгын хэмжээе тодорхойлхын тулада үнгэрөөшэ табанжэлнүүдэй туршада арадай ажахыда үгтэhэн капитальна гаргашанууд тухай (1955 оной июлиин 1-дэ байhан үнэ сэнгүүдээр) иимэ жэшээ баримтануудые харуулха байнаб.

Нэгэдэхи табанжэлэй туршада гүрэнэй капитальна гаргашанууд 58 миллиард түхэриг, хоёрдохи табанжэлдэ—132, хахад миллиард түхэриг, гурбадахи табанжэлэй гурбан жэл хахадай туршада — 131 миллиард түхэриг, дүрбэдэхи табанжэл соо 311 миллиард түхэриг ба табадахи табанжэл соо 594 миллиард түхэриг байгаа. **(Альга ташалга).**

Зургаадахи табанжэлэй туршада арадай ажахыда хэгдэхээр 990 миллиард түхэригэй капитальна гаргаша хараалагдана.

Дүрбэдэхи ба табадахи табанжэлнүүдэй туршада хамта дээрээ гаргагдаhан капитальна гаргашаhаа зургаадахи табанжэлэй капитальна гаргашануудай хэмжээнэй бүри ехэ болохо байhые эдэ баримтанууд харуулна. Эдэ hалбаринуудые хүгжөөлгэдэ 400 миллиардhaa дээшэ үгтэхэ байна.

Бүхы арадай ажахыда үгтэhэн 990 миллиард түхэригhөө промышленностьда 600 үлүүтэй миллиард түхэриг—табадахи табанжэлэйхиhээ 70 процент ехэ мүнгэн үгтэхэ байна. Эдэ капитальна гаргашанууд ай гол шухала хубинь электростанцинуудые, химическэ промышленностиин, хара ба үнгэтэ металлургиин, нефтяной ба нүүрhэнэй промышленностиин, барилгын материалнуудай промышленностиин болон ой модоной промышленностиин предприятинуудые барилгада зорюулагдана. Эдэ hалбаринуудые хүгжөөлгэдэ 400 миллиардhaa дээшэ түхэриг үгтэхэ байна.

Хүнгэн ба эдеэ хоолой промышленностиин hалбаринуудта үгтэхэ капитальна гаргашануудай хэмжээн зургаадахи табанжэл соо табадахи табанжэлэйхиhээ 75 процент ехэ байха.

Транспорт ба хэлхеэ холбоо хүгжөөхэ хэрэгтэ хараалагдаhан капитальна гаргашанууд 70 процент үлүүтэй ехэ байха юм.

Хүдөө ажахыда 120 миллиард үлүүтэй түхэриг гүрэнэй капитальна гаргаша үгтэхөөр хараалагдана. Энэ хадаа табадахи табанжэл соо үгтэhэн капитальна гаргашануудай хэмжээнhээ хоёр дахин шахуу ехэ байна. Тэрээнhээ гадна, колхозуудай өөhэдынь капитальна гаргашанууд 100 миллиард шахуу түхэриг болохо.

Гэр байрын ба коммунальна барилгада, hургуулинуудые, больницануудые, хүүгэдэй эмхи зургаануудые болон кинотеатрнуудые барилгада үгтэхэ капитальна гаргашанууд нилээд ехэ болохо юм. Эдэ бүгэдэ барилгада табадахи табанжэлдэ 120 миллиард түхэриг хараалагдаhан байгаа hаа, мүнөө хамта 200 үлүүтэй миллиард түхэриг гаргашалагдахаар хараалагдана.

Шэнэ, бүри бүтээсэ ехэтэй түхеэрэлгэнүүдые абаха хэрэгтэ улам ехэ мүнгэ зөөри гаргашалагдаха юм. Ниитэ дээрээ капитальна гаргашануудай 67 процентээр ехэ болоходонь, түхеэрэлгэнүүдые ба машинануудые абаха гаргашанууд 80 процентээр ехэ болгогдохо юм.

Үнгэрhэн жэлнүүдэй туршада барилгын индустриин материально-үйлэдбэрилгын хүсэ ехэтэ база байгуулагдаа, тиихэдэ барилгын организацинууд түрүү техникээр зэбсэгжүүлэгдээ. Барилгада мэргэжэл hайнтай хүдэлмэришэдэй, инженернүүдэй ба технигүүдэй тоо олон болоо. Барилгын подрядна организацинууд мүнөө бүхы барилгын хүдэлмэринүүдэй 80 үлүүтэй процентые дүүргэнэ.

Зургаадахи табанжэлэй туршада үйлэдбэриин шэнэ хүсэнүүдые ашаглалгада оруулха талаар туйлай ехэ программа бэелүүлэгдэхэ ёhотой байна. Жэшээнь, электростанцинуудай талаар бүхы үнгэрөөшэ табанжэлнүүдые хамта дээрэнь абаhанhaa нилээд ехэ хэмжээнэй шэнэ хүсэнүүд ашаглалгада оруулагдахаар хараалагдана. Нүүрhэнэй промышленностьда хамта дээрээ 240 миллион тонно нүүрhэ абажа шадамаар шахтанууд болон разрезүүд ашаглалгада оруулагдахаар хараалагдана. Энэ хадаа хамта дээрээ дүрбэдэхи ба табадахи табанжэлнүүдэйхиhээ hураггүй ехэ байна.

Үйлэдбэриин шэнэ хүсэнүүдые ашаглалгада оруулха тон ехэ зорилгонууд табигданхай. Үнгэрhэн табанжэлдэ олохон министерствонууд ба барилгын организацинууд үйлэдбэриин шэнэ хүсэнүүдые ашаглалгада оруулха талаар тогдоогдоhон болзорнуудые эбдэдэг байгаа гэжэ энээнтэй дашарамдуулан хэлэхэ хэрэгтэй. Энээндэ эсэс табиха шухала. Үйлэдбэриин хүсэнүүдые ашаглалгада оруулха түсэб гээшэ министерство бүхэнэй, главка болон предприяти бүхэнэй хуули ёhон байха, тэрэ хадаа саг болзор соогоо бүримүhэн дүүргэгдэхэ зэргэтэй. Тэрэнэй тулада капитальна барилгада зорюулагдаhан материальна туйлай ехэ ресурсануудые ба мүнгэ зөөриие эгээл ашагтай hайнаар хэрэглэхэ шухала.

Табадахи табанжэлэй туршада барилгашад болбол барилгын үные химдаруулха талаар тогтоогдоhон даалгабаринуудые дүүргээгүй. Олохон организацинууд жэлhээ жэлдэ гарза, ашаггүй гаргаша хэдэг байна.

Зургаадахи табанжэлэй туршада хүдэлмэриин эмхидхэлые hайжаруулжа, ажалай бүтээсые дээшэлүүлжэ, нэмэлтэ гаргашанудые хороожо, барилга хабсаралгын хүдэлмэринүүдэй үные 7 процентээр доошолуулха зорилго табигданхай. Энэ хадаа 30 шахуу миллиард түхэригэй алмалта үгэхэ байна. Hаяшаг манай барилгашад США-да, Англида, Францида, Италида, Швецидэ ба бусад оронуудта ошожо ерээ. Тэдэнэр тэндэ ошожо, олон шэнэ ба hонирхолтой юумэнүүдые хараhан байна. Манай барилгашад хилын саада тээхи барилгын организацинуудай дүй дүршэлhөө эгээл hайн бүхы юумыень хэрэглэхэ уялгатай.

КПСС-эй Центральна Комитет ба СССР-эй Министрнүүдэй Совет барилгын асуудалнуудта ехэ анхарал хандуулжа, хэдэ хэдэн шиидхэбэринүүдые баталан абаа. Тэдээн дотор барилгын хэрэгые hайжаруулха хэмжээ-ябуулгануудай үргэн ехэ программа хараалагданхай.

Партиин Центральна Комитет ба Правительство болбол эмхидхэлэй шухала хэмжээ-ябуулгануудые бэелүүлээ. Барилгын табан шэнэ министерствонүүд: Электростанцинуудай барилгын министерство, Нефтяной промышленностиин предприятинуудай барилгын министерство, Нүүрhэнэй промышленностиин предприятинуудай барилгын министерство, Транспортна барилгын министерство, Городской ба хүдөөгэй барилгын министерство байгуулагдаа. Барилгын министерство ба Металлургическа болон химическэ промышленностиин предприянуудай барилгын министерство союзна республиканска болгогдон шэнэдхэн байгуулагдаа.

Москвагай, Ленинградай, Киевэй барилгын организацинууд томодхогдоhон байна. Территориальна барилгын хүсэ ехэтэ организацинууд: Главмосстрой, Главленинградстрой, Главкиевстрой байгуулагдаа. Энэ томодхоhон ушар албан-захиргаанай хүдэлмэрилэгшэдэй тооe ехээр хороохо, барилгын индустриальна арга методүүдые үргэнөөр нэбтэрүүлхэ арга боломжо олгоо. Хэрбээ томодхогдоhонойнгоо урда тээ Москвагай, Ленинградай, Киевэй барилгын организацинууд барилгынгаа түсэбүүдые жэлhээ жэлдэ дүүргэдэггүй байгаа hаа, томодхогдоhонhoo хойшо тэдэнэр түсэбөө hайнаар дүүргэдэг болоо. Ажалай бүтээсые дээшэлүүлхэ даалгабари 1955 ондо үлүүлэн дүүргэгдээ. Эдэ гурбан организацинуудта үнгэрөөшэ жэлдэ барилга хабсаралгын хүдэлмэринүүдэй үнэ хараалагдаhанhaa 70 миллион түхэригөөр доошолуулагдаа.

Ростов-на-Дону, Комсомольск-на-Амуре ба бусад городуудтахи барилгын организацинуудай томодхогдоhоной ашаар hайн үрэ дүнгүүд туйлагдаа.

Барилгын организацинуудые томодхохо гээшэ элитэ hайн хэрэг байбашье, hаань, энэ хүдэлмэри удаанаар бэелүүлэгдэнэ. Элдэб министерствонүүд ба зургаануудта жэжэхэнүүд, бэе бэетээ зэргэсэн хүдэлмэрилдэг, ашаг багатай барилгын ехэ олон тоото организацинууд мүнөө хүрэтэр бии байhаар. Жэшээнь, Свердловскдо барилга хабсаралгын 74 организаци, Новосибирскдэ 84 организаци бии юм.

Барилгын организацинуудые томодхохо хэрэгэй элитэ аша туhатай байбашье hаань, энэ хэмжээн яахадаа удаанаар бэелүүлэгдэнэб?

Олохон министерствонүүдэй ба зургаануудай зүгhөө энэ хэрэгтэ буруугаар, зургаанайнгаа ашые хаража хандадаг ушар, энэ асуудалда үмсынхид шэнгеэр, мухар туйганаар хандадаг ябадал нилээд ехэ hаад ушаруулна. Барилгын хэрэгүүдые эрхилхэ комитет барилгын организацинуудые томодхохо тухай асуудалнуудые эрид шууд шиидхэнэгүй гэжэ хэлэхэ байнаб.

Гүрэнэй энэ шухала хэрэгые hаатуулжа байhан эдэ гээгдэнги hанал бодолдо, хойрог хүнүүдтэ шанга сохилто хэхэ хэрэгтэй.

Барилгын болзорнуудые эрид ш олон барилгануудта мүнгэ зөөри б гаргашалхагүй, проект зохёолг үлүү юумэ гаргадаг ябадалтай э водской ба полигонно ёhoор бэлд мал түмэр бетон үргэнөөр хэрэгл саашадань индустриализацилха, заци бүхы хэмжээгээр нэбтэрүүл барилгын талаар гол шухала зори

Илангаяа Зүүн районуудта бари дай хүсые улам ехэ болгохо, бари ба конструкцинуудые үйлэдбэрилх тинуудые байгуулха, барилгын ор шадань томодхохо хүдэлмэри ул лүүлхэ, барилгые хүтэлбэрилгын хэ, гүрэнэй журамые бэхижүүлхэ

Барилгашад болбол хүдэлмэри байрын ба культурно-ажаhуудалай дээшэлүүлхэ, барилгын үные химд организацинуудай ба предприятин ашагтай hайн болгохо, бии байгаа хэрэглэхэ, барилгануудые материа лаар хангаха хэрэгые гуримшуулха, наукын ба техникын туйлалтануудые лөө проектнэ, научно-шэнжэлэлгы низацинуудай үүргэ ба харюусал зэргэтэй.

Нүхэдүүд! Промышленностиин, т спортын, хэлхеэ холбооной ба ка талаар зургаадахи табанжэлэй го нуудые тодорхойлбоб.

Өөрынгөө далайсын талаар үзэг гайхамшаг ехэ зорилгонуудые бэе арадай ажахые хүгжөөхэ хэрэгые дабшуулха, манай материальна, э гэн сангай резервнүүдые улам е Агууехэ Эхэ ороной экономическа бүри бэхижүүлхэ байна.

III.

Ажалай бүтээсые саашадань дээшэлүүлхы үйлэдбэриин экономикые hайжаруулхын т

Техническэ дэбжэлтые түргэдхэхэ талаар партиин табиhан хараа бодол ажалай бүтээсые саашадань дээшэлүүлгэдэ тодорхо байна. Имагтал энээнэй үндэhэ hуури дээрэ социалистическэ үйлэдбэриие хэлбэришэгүй түргэнөөр хүгжөөхэ хэрэг хангагдаха юм.

Манай ороной ажалшад хүдэлмэришэдэй ба албахаагшадай болото салин хүлhые дээшэлүүлхэ, колхознигуудай олзо доходые ехэ болгохо, бүхы арадай материальна ажана байдалые hайжаруулха бага бэхи үндэhэ hуури байhан ажалайнгаа бүтээсые дээшэлүүлхэ ехэ хүсэлэнтэй юм.

Дайнай хойто тээхи жэлнүүдэй туршада манай промышленностьдахи хүдэлмэришэдэй ажалай бүтээсэ 2,3 дахин шахуу, барилгада ба түмэр замай транспортда хоёр дахин дээшэлүүлэгдээ. Гэбэшье, ажалай бүтээсые дээшэлүүлхэ талаар партиин XIX съездын Директивэнүүд табадахи табанжэл соо гүйсэд дүүргэгдээгүй. Түсэбэй ёhoор промышленностьда ажалай бүтээсэ 50 процент ехэ болгогдохо байhан аад, 44 процент, харин барилга дээрэ 55 процент ехэ болохо байhан аад, 45 процент ехэ болгогдоhон байна. Ажалай бүтээсые дээшэлүүлхэ даалгабари хүдөө ажахыдашье хүсэд дүүргэгдээгүй.

Зургаадахи табанжэлэй туршада ажалай бүтээсые түргэнөөр дээшэлүүлхэ зорилго шиидхэхэ зэргэтэйбди.

Директивэнүүдэй проектын ёhoор ажалай бүтээсэ табанжэлэй туршада промышленностьда 50 процентhээ бага бэшээр, барилга дээрэ 52 процентhээ бага бэшээр ехэ болгогдохо зэргэтэй. Хүдөө ажахы ба транспорт дээрэ ажалай бүтээсые дээшэлүүлгээр ехэ даалгабаринууд хараалагданхай.

Зургаадахи табанжэлэй туршада ажалай бүтээсые дээшэлүүлхэ хэрэг промышленностьда, хүдөө ажахыда, транспортда, барилга дээрэ ба арадай ажахын бусад hалбаринуудта гол түлэб мүнөө үеын шэнэ техникэ нэбтэрүүлхэ талаар үргэн хэмжээ-ябуулгануудые бэелүүлhэнэй, тэрэнэй үндэhэ hуури дээрэ ажалые техническээр зэбсэгжүүлхэ хэрэгые hайжаруулhанай ашаар туйлагдаха байна. Промышленностиин хүдэлмэришэдые электричествээр хангалга 60 процентhээ дээшэ ургаха байна.

Ажалай бүтээсые дээшэлүүлгэдэ ажалые ба салин хүлhые нормировалха хэрэгые гуримшуулха ябадал ехэ үүргэ дүүргэхэ байна.

Ажалые эмхидхэлгэдэ горьтойхон дутагдалнуудай бии байбашье, хүдэлмэриин сагай нилээд ехээр хаягдадаг байбашье hаа, машина бүтээлгын олохон заводуудта ажалай мүнөө байгаа нормонуудай 180—200 процент, мүн энээнhээ дээшэшье дүүргэгдэдэг байхадань, харин ажалай бүтээсые дээшэлүүлхэ даалгабаринуудай олонхи ушарта дүүргэгдэдэггүй байhан ябадалые таатай гэжэ хэлэжэ болохоор байна гээшэ аал? Жэшээнь 1955 ондо станок бүтээлгын Харьковска заводто дунда жэшээгээр ажалай нормын 190 процент дүүргэгдээд байхадань, харин ажалай бүтээсые дээшэлүүлхэ түсэб имагтал 86 процент дүүргэгдэhэн байна.

Зүгөөр, иигэжэ нормонуудые үлүүлэн дүүргэхэ гээшэ үйлэдбэридэ шэные hанаашалагшадай, түрүүшүүлэй туйлалтануудта ямаршье хабаагүй байна. Юуб гэхэдэ, нормонуудаа ехээр тэдэнэрэй үлүүлэн дүүргэхэдэнь, тэрэнэйнь зэргээр ажалайнь бүтээсэ заатагүй дээшэлдэг байна.

Ажалай доошолуулагдаhан нормонуудые хэрэглэhэн ушарhaa тэдэнэй нилээд ехээр үлүүлэн дүүргэдэг ябадал предприятинуудые барат hайнаар харуулна, ажалай бүтээсые ёhотойгоор, үнэнтэ дээрэнь дээшэлүүлхэ хэрэгтэ хүдэлмэришэдэй, мастернуудай ба инженернүүдэй анхаралые hуларуулна. Мүнөө ажалай нормонууд үнэндөө техникын ба ажалай эмхидхэлэй туйлагдаhан хэмжээгээр бэшэ, харин салин хүлhые тусхай хэмжээндэ хүргэхэ гэhэн эрмэлзэлээр тодорхойлогдоно.

Хүдэлмэришэдэй салин хүлhэн дотор тарифна ставкануудай удельнэ хэмжээн оройдоол 40-hөө 60 процент, харин зарим предприятинуудта тэрэнhээ багашье байhан ушарые таатай гэжэ тоолохын аргагүй байна. Промышленностьда тарифна системые хойшолуулагдашагүйгөөр гуримшуулха, те хүсэд үндэhэлэгдэhэн ажалай норм нэбтэрүүлхэ хэрэгтэ hаалта хэдэг б усадхаха шухала.

Энээнтэй хамта, нэгэн адли нюта ринуудта ажаллажа байhан адли м мэришэдэй ажалай түлөөhэнэй оло ондоо байдаг ябадалые усадхаха хэр

Салин хүлhэнэй системэ ажалай ү лаха, мэргэжэлээ дээшэлүүлхэ хэр дые материальна талаарнь урмашуул лайнгаа тоогой ба шанарай зэргээр с дэлмэришэн бүхэнэй абадаг байхаа гэтэй.

Шан үгэдэг мүнөө байгаа системы ническэ хүдэлмэрилэгшэдэй ба ажа шэдэй ажалай түлөөhые нилээд hа тэй. ЦК-гэй тоосоото элидхэл дотор хэлэhэнэй ёhoор, энэ зэргын х салин хүлhэнэй зарим хубинь цехын тиин, али промышленностиин hалба гол шухала туйлалтануудhaa эрид зэргэтэй.

Нүхэдүүд! Тиимэ болохолоороо, ваниин, хүдэлмэришэдэй, албахаагша но-техническэ хүдэлмэрилэгшэдэй са рэгые гуримшуулха гэhэн хойшолуу шухала зорилго манай урда табигда

Министерствонүүдэй ба зургаа рилэгшэд, ажалай ба салин хүлhэн эрхилхэ Гүрэнэй Комитет эдэ асууда гэй июльскэ Пленумэй шиидхэбэри бэелүүлхын түлөө эдэбхитэйгээр оро

Продукциин өөрын үные ба эрьесы химдаруулха талаар тогтоогдоhон д дүүргэхэ гээшэ арадай ажахые саа тула хараалагдаhан программые бэ арга нүхэсэл мүн болоно.

Табанжэлэй туршада промышле өөрын үные, түмэр замаар ашаа зөөл болон кооперативна худалдаа наймаа гашануудые 17 процентhээ бага бэш гэжэ Директивэнүүдэй проект дотор Арадай ажахын бүхы hалбаринуудтах эрьесын гаргашануудые доошолуулг туршада 500 миллиард шахуу алмалт Энэ мүнгэ зөөри болбол зургаадахи капитальна барилгада гүрэнэй хараал шануудай хахадhaaнь үлүүнь болоно дукциин өөрынь үные ба эрьесын гар шолуулха даалгабаринуудые дүүргэх ажахын шухала зорилго мүн.

Продукциин өөрынь үные химдар байгаа резервэнүүдые хэрэглэжэ, тэд ехэ болгохо үнэхөөр эшэ үндэhэн бо партийна ба ажахын организацинууд дай ажахын бүхы ажал-ябуулгын лүүлхэ, алмалтын ёhо гуримые пред хюулха ба ажахын тоосоо бэхижүүлхэ хараалаа хандуулха; албан хойрог, э гаргаhан, ажалай болон материальн гаргашалгада хэтэрхэй hаланаар ха нуудтай эбсэхэгүй; түхеэрэлгэнүүдые, материалнуудые, түлишэ ба электро хэрэгые hайжаруулха, металлнуудые, на волокнонуудые, эдеэ хоолой түү орондо хэрэглэгдэдэг зүйлнүүдые үрг хэ зэргэтэй.

Бүхы хүтэлбэрилэгшэдэй урда ман бидаг гол шухала эрилтэ юуб гэхэдэ, дэлмэридэ тэдэнэр социалистическэ о ресүүдые хододоо үндэhэ болгохо, гүр хэлбэришэгүйгөөр дүүргэхэ, үйлэдбэр манай арадай ажана байдалай hай ажал хүдэлмэреэрээ туhалха зэргэтэй.

(Түгэсхэлынь удаадахи номер

Редактор Д. Л.

Адрес редакции: г. Улан-Удэ, ул. Ленина, 26. Телефоны редакции: редактора—46-32, заместителя редактора—32-74, отв. секретаря—27-37, партийной жизни, сельского хозяйства —47-59 пропаганды и перевод культуры и быта, промышленности—34-05, местной информации и писем — 24-74, корректорская — 32-67, бухгалтерия — 37-32. Для междугородных переговоров — 16.

Н—00697. Типография Министерства культуры Бурят-Монгольской АССР.